

NASLJEDNO PRAVO - sudska praksa Bosne i Hercegovine
Član 142. Zakona o nasljeđivanju

ODREDBE O ZASTARJELOSTI PRAVA NA ZAHTJEV ZA PREDAJU
ZAOSTAVŠTINE TIČU SE NE SAMO NASLJEDNO-PRAVNIH ZAHTJEVA KOJI
SU BILI ISTICANI U TOKU OSTAVINSKOG POSTUPKA A O KOJIMA
OSTAVINSKI SUD NIJE ODLUČIO, VEĆ I NASLJEDNO-PRAVNIH ZAHTJEVA
KOJI SU ISTAKNUTI NAKON DONOŠENJA RJEŠENJA O NASLJEĐIVANJU.
STOGA NESAVJESTAN DRŽALAC ZAOSTAVŠTINE MOŽE BITI I ONAJ
NASLJEDNIK ČIJE JE NASLJEDNO PRAVO UTVRĐENO PRAVOMOĆNIM
RJEŠENJEM O NASLJEĐIVANJU, UKOLIKO JE NA OSNOVU OKOLNOSTI
SLUČAJA ZNAO ILI MOGAO ZNATI DA NIJE JEDINI NASLJEDNIK, ODNOSNO
DA JE NEKO TREĆE LICE SUNASLJEDNIK KOME PRIPADA JEDNAKO PRAVO
NASLJEDSTVA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 0 P 047156 22 Rev od 25.10.2022. g.)

<----->

Članovi 242. i 243. Zakona o nasljeđivanju

POD NOVIM NASLJEDNIKOM NE PODRAZUMIJEVA SE SAMO NASLJEDNIK
ZA KOGA SE U VRIJEME DONOŠENJA RJEŠENJA O NASLJEĐIVANJU NIJE
ZNALO DA POSTOJI, VEĆ I NASLJEDNIK KOME NIJE BILO OMOGUĆENO DA
UČESTVUJE U OSTAVINSKOM POSTUPKU. AKO PO PRAVOMOĆNOSTI
RJEŠENJA O NASLJEĐIVANJU UMRE LICE KOJE NIJE UČESTVOVALO U
POSTUPKU ZA

RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE, KOJE POLAŽE PRAVO NA
ZAOSTAVŠTINU KAO NASLJEDNIK, NASTUPA NASLJEDNIČKA
TRANSMISIJA PA NJEGOVI NASLJEDNICI MOGU POD USLOVIMA
PROPISANIM ZAKONOM OSTVARITI SVOJE PRAVO NA NASLIJEDE U
PARNICI.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 242. Zakona o nasljeđivanju propisano je da, ako po pravosnažnosti rješenja o nasljeđivanju neko lice koje nije učestvovalo u postupku za raspravljanje zaostavštine polaže pravo na zaostavštinu kao nasljednik, ostavinski sud neće ponovo raspraviti zaostavštinu već će to lice uputiti da može svoje pravo ostvarivati u parnici.

Odredbom člana 243. Zakona o nasljeđivanju propisano je da kad je raspravljanje zaostavštine završeno pravosnažnim rješenjem o nasljeđivanju, a postoje uslovi za ponavljanje postupka po pravilima parničnog postupka, neće se ponoviti postupak za raspravljanje zaostavštine već stranke svoja prava mogu ostvariti u parnici.

Tačno je da je nasljednička tužba moguća samo između osoba koje se spore o pravu nasljedstva iza istog ostavitelja, ali suprotno pravnom stavu tužene, taj uslov je u konkretnom slučaju ispunjen.

Prema odredbi člana 126. stav 1. Zakona o nasljeđivanju čas smrti ostavitelja je relevantan za sticanje svojstva nasljednika, sadržaj i obim prava nasljednika i veličinu nasljednih dijelova. Stoga je zaostavština D. B. u trenutku njene smrti zaista i prešla na M. B., pravnog prednika tužitelja, ali on, kako je to utvrđeno u ovoj parnici, nije učestvovao u postupku za raspravljanje zaostavštine iza umrle mu majke D. B., jer potpis na zapisniku sa ostavinske rasprave, ispod njegove navodne nasljedničke izjave, ne predstavlja njegov svojeručni potpis. Iz sadržaja ostavinskog spisa proizilazi da pravnom predniku tužitelja nije ni dostavljen poziv za ostavinsku raspravu niti mu je dostavljeno rješenje o nasljeđivanju.

Budući da je M. B. umro, to se i u odnosu na njega primjenjuje odredba člana 126. stav 1. Zakona o nasljeđivanju, pa je njegova ostavština u trenutku smrti prešla na tužitelje kao njegove nasljednike (načelo nasljedničke transmisije), što znači da isti pravni položaj koji je M. B. imao u nasljedničkoj zajednici iza umrle D. B. sada imaju tužitelji, kao njeni nasljednici (snaha i unuci) po načelu nasljedničke transmisije.

U konkretnom slučaju su se ispunili razlozi iz članova 242. i 243. Zakona o nasljeđivanju za ponavljanje postupka po pravilima parničnog postupka (član 255. tačka 2. ZPP), odnosno da lica koja polažu pravo na zaostavštinu kao nasljednici to svoje pravo ostvaruju u parnici. Pod novim nasljednikom ne podrazumijeva se samo nasljednik za koga se u vrijeme donošenja rješenja o nasljeđivanju nije znalo da postoji, već i nasljednik kome nije bilo omogućeno da učestvuje u ostavinskom postupku. Ako po pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju umre lice koje nije učestvovalo u postupku za raspravljanje zaostavštine, a koje polaže pravo na zaostavštinu kao nasljednik, nastupa nasljednička transmisija pa njegovi nasljednici mogu pod uslovima propisanim zakonom ostvariti svoje pravo na naslijeđe u parnici.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 0 P 047156 22 Rev od 25.10.2022.)

<----->

Član 252. stav 1. i 2. Zakona o nasljeđivanju Federacije BiH

OKOLNOST DA ZAKONSKA ZASTUPNICA ZAKONSKOG NASLJEDNIKA, NA ROČIŠTU ZA PROGLAŠENJE NAKNADNO PRONAĐENOG TESTAMENTA, NIJE OSPORILA NJEGOVU PUNOVAŽNOST, SAMA PO SEBI, Taj TESTAMENT NE ČINI PUNOVAŽNIM NITI ZAKONSKI NASLJEDNIK ZBOG TE OKOLNOSTI GUBI PRAVO DA U PARNIČNOM POSTUPKU ZAHTIJEVA UTVRĐENJE NIŠTAVOSTI TESTAMENTA.

Iz obrazloženja:

Pravno je neutemeljen revizijski prigovor da je testament punovažan jer je u zakonskoj proceduri proglašen od nadležnog notara na ročištu od 15.07.2015. g. i da tuženi pred notarom nije osporavao testament na zakonom propisani način, tako da je odluka o proglašenju testamenta postala pravosnažna. Proglašenje testamenta pronađenog nakon pravosnažnosti rješenja o nasljeđivanju ne predstavlja sudsku odluku već procesnu radnju propisanu odredbom člana 252. stav 1. novog Zakona o nasljeđivanju⁵, nakon koje ostavinski sud (notar) neće ponovo voditi ostavinsku raspravu, nego će obavjestiti zainteresovane osobe o proglašenju testamenta i upozoriti ih da mogu svoje pravo na osnovu testamenta ostvarivati u parnici (član

252. stav 1. Zakona o nasljeđivanju). Stoga okolnost da zakonska zastupnica mldb. tuženog na ročištu za proglašenje naknadno pronađenog testamenta nije osporila njegovu punovažnost, sama po sebi, taj testament ne čini punovažnim, niti zbog te okolnosti tuženi gubi pravo da u parničnom postupku zahtijeva utvrđenje ništavosti testamenta.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 51 0 P 104174 21 Rev od 28.03.2022. g.)

<----->

Član 252. stav 2., član 253. i 254. Zakona o nasljeđivanju Federacije BiH

SUD U PARNICI NIJE OVLAŠTEN PONIŠTAVATI PRAVOMOĆNO RJEŠENJE O NASLJEĐIVANJU, JER SE SUDSKA ODLUKA MOŽE POBIJATI SAMO PRAVNIM LIJEKOVIMA, A NOVI NASLJEDNIK MOŽE SVOJE NASLJEDNO-PRAVNE ZAHTEJE OSTVARIVATI U PARNICI.

Iz obrazloženja:

Neovisno o svemu navedenom, treba reći da zakonom nije propisana mogućnost da parnični sud svojom presudom stavlja van snage ili poništava pravosnažno rješenje o nasljeđivanju. Stoga ni tužitelj u ovoj parnici, kao potencijalni novi nasljednik na osnovu naknadno pronađenog testamenta, nije mogao tužbom tražiti poništenje rješenja o nasljeđivanju, jer se sudska odluka može pobijati samo pravnim lijekovima, a novi nasljednik može svoje nasljedno- pravne zahtjeve ostvarivati u parnici (član 252. stav 2., 253. i 254. Zakona o nasljeđivanju), tako da je tužbeni zahtjev za poništenje rješenja o nasljeđivanju neosnovan i iz navedenih razloga.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 51 0 P 104174 21 Rev od 28.03.2022. g.)

<----->

Na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda F BiH održanoj dana 23.5.2022. g., zauzet je i usvojen

PRAVNI STAV:

„Na tuženim nasljednicima je teret dokazivanja činjenice kolika je visina vrijednosti naslijeđene imovine“.

Član 123. i 126. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH, broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15, Član 143. Zakona o nasljeđivanju („Službeni list SR BiH“, broj 7/80 i 15/80).

<----->

Član 143. Zakona o nasljeđivanju ("SL SRBiH", br. 7/80 i 15/80) i Zakon o potvrđivanju uredbi sa zakonskom snagom ("SL SRBiH", broj 13/94)

Čl. 86. i 87. Zakona o socijalnoj zaštiti ("NN HBK", broj 5/98)

CENTAR ZA SOCIJALNI RAD NEMA PRAVO POTRAŽIVATI NAKNADU TROŠKOVA SMJEŠTAJA U STARAČKI DOM UMRLE KORISNICE OD NJENOG ZAKONSKOG NASLJEDNIKA AKO TO NE PROIZILAZI IZ ZAKONA ILI UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 143. Zakona o nasljeđivanju, koji se primjenjivao u vrijeme smrti ostaviteljice, nasljednici odgovaraju za dugove ostavitelja do visine vrijednosti naslijeđene imovine (stav 1), a kada ima više nasljednika oni odgovaraju solidarno i to svaki do visine vrijednosti svog nasljednog dijela, bez obzira da li je izvršena dioba nasljedstva (stav 3). Prema opšte prihvaćenom stavu sudske prakse, dugovima ostavioca se mogu smatrati samo lični dugovi i oni se namiruju iz zaostavštine tj. oni dugovi koje je ostavilac po osnovu nekog pravnog posla ili zakona, bio u obavezi da plati za života. Tužitelj - Centar za socijalni rad L. je ostaviteljicu svojim rješenjem od 28. 8. 2010. g., na temelju odredaba čl. 86. i 87. Zakona o socijalnoj skrbi u vezi sa 89.članom 161. istog zakona, smjestio u starački dom T. i obavezao da će plaćati troškove njenog smještaja "prema kalkulaciji doma". Navedeno rješenje je mijenjano shodno ovjerenim izjavama M. M., kojim se ova obavezala na davanje "u cijelom iznosu mirovine" i "svih primanja ostvarenih "na osnovu 100% oštećenja...", dok je stavom III alineja 3. rješenja tužitelja od 25. 1. 2010. g. konstatovano da "ostatak plaća Centar za socijalni rad L. prema kalkulaciji staračkog doma T.". Dakle, nijednom odredbom M. M. se nije obavezala na plaćanje iz nepokretne imovine bilo za života ili u slučaju njene smrti, zbog čega nije bilo osnova niti za obavezivanje tuženog, kao njenog nasljednika, na plaćanje dosuđenog iznosa.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 033589 20 Rev od 24.11.2020 g).

<----->

Član 239. Zakona o nasljeđivanju ("SN FBiH", broj 80/14)

NEMA SMETNJE DA ZAKONSKI NASLJEDNIK U PARNICI TRAŽI UTVRĐENJE DA JE NAKNADNO PRONAĐENA IMOVINA BRAČNA STEČEVINA I DA SE UTVRĐENI DIO IZDVOJI IZ RASPOLAGANJA U OSTAVINSKOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Ona imovina koja nije obuhvaćena pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju, a bila je vlasništvo ili suvlasništvo ostavitelja, smatra se naknadno pronađenom imovinom i to bez obzira na to da li se za vrijeme vođenja ostavinske rasprave znalo da ona postoji i da je dio te ostavine. Prema tome, nasljednike koji su učestvovali u ostavinskom postupku pravomoćno rješenje o nasljeđivanju veže samo u pogledu sastava ostavine koja je utvrđena tim rješenjem. Neovisno o tome je li tužiteljica u vrijeme vođenja ostavinske rasprave iz umrlog ostavitelja znala da joj pripada pravo na udio u bračnoj stečevini nje i ostavitelja, iako ta imovina nije ušla u sastav ostavine iza umrlog ostavitelja, ona predstavlja njegovu naknadno pronađenu imovinu, koja se uvijek može raspraviti u ostavinskom postupku kao njegova naknadno pronađena imovina. Iz navedenih razloga, nema smetnje da tužiteljica u ovoj parnici postavi svoj stvarnopravni zahtjev da u ostavinu iza ostavitelja, a koja bi bila naknadno pronađena imovina iz razloga što ista nije raspravljena rješenjem o nasljeđivanju i dopunskim rješenjima, ne ulaze nekretnine koje predstavljaju njen udio u bračnoj stečevini i time predstavljaju njenu imovinu, u konkretnom slučaju i u odnosu na prvotuženu koja nije učestvovala u ostavinskom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 185449 19 Rev od 22.10.2020. g.)

<----->

Čl. 65. i 68. Zakona o nasljeđivanju

U SLUČAJU KADA SE RADI O SAČINJAVANJU DVA POSEBNA TESTAMENTA U JEDNOJ ISPRAVI, KOJA MOGUĆNOST ZAKONOM NIJE ZABRANJENA, I

KADA JE SVAKI OD TA DVA TESTAMENTA SASTAVLJEN U ZAKONOM
PROPISANOJ FORMI, NEMA OSNOVA ZA NJIHOVO PONIŠTENJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 297509 17 Rev od 12.12.2017. g.)

<----->

Član 103. stav 2. Zakona o nasljeđivanju

TESTAMENT JE FORMALNI AKT I OD TOGA NEMA Odstupanja.
STOGA SE NE MOŽE SMATRATI VALJANIM TESTAMENTOM FOTOKOPIJA
TESTAMENTA, JER TAKVO PISMENO – FOTOKOPIJA, ZA KOJE SE TVRDI DA
JE TESTAMENT ZAVJEŠTALAC NIJE SVOJERUČNO NI NAPISAO NI
POTPISAO.

AKO JE ZAVJEŠTALAC SVJESNO UNIŠTIO ORIGINALNI TESTAMENT ONDA
JE ON TIME TESTAMENT I OPOZVAO (ČLAN 103. STAV 2. ZAKONA O
NASLJEĐIVANJU), A AKO JE TESTAMENT UNIŠTEN SLUČAJEM ILI RADNJOM
NEKE DRUGE OSOBE, IZGUBLJEN, SAKRIVEN ILI ZAMETNUT POSLIJE
SMRTI ZAVJEŠTAOCA ILI PRIJE NJEGOVE SMRTI, ALI BEZ NJEGOVOG
ZNANJA, ZAINTERESOVANA OSOBA MOŽE DOKAZATI DA JE TESTAMENT
POSTOJAO, DA JE UNIŠTEN, IZGUBLJEN, SAKRIVEN ILI ZAMETNUT, DA JE
BIO SASTAVLJEN U OBLIKU PROPISANIM ZAKONOM, DA JE IMAO
SADRŽAJ ONOG DIJELA TESTAMENTA NA KOJI SE POZIVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 0 P 002462 16 Rev od 19.01.2017. g.).

<----->

Paragraf 948. OGZ

NEBLAGODARNOST KAO RAZLOG ZA OPOZIV UGOVORA O POKLONU,
MORA BITI UČINJENA LIČNO OD POKLONOPRIMCA, ZBOG ČEGA TUŽBA
ZA OPOZIV POKLONA OD STRANE POKLONODAVCA MORA BITI
USMJERENA PREMA POKLONOPRIMCU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 46 0 P 031509 14 Rev od 28.02.2017. g.).

<----->

Član 35. Zakona o nasljeđivanju

POTOMAK OSTAVIOCA IMA PRAVO ZAHTJEVATI DA SE IZ OSTAVINE
IZDVOJI DIO KOJI ODGOVARA NJEGOVOM DOPRINOSU U POVEĆANJU
VRIJEDNOSTI OSTAVIOČEVE IMOVINE, NEOVISNO OD TOGA DA LI JE
OVAJ NJEGOV DOPRINOS NASTAO U VRIJEME KAD NIJE ČLAN

DOMAĆINSTVA OSTAVIOCA. ŽIVLJENJE U ZAJEDNICI SA OSTAVIOCEM PREDSTAVLJA ŠIRI OBLIK OD ŽIVLJENJA U ZAJEDNIČKOM DOMAĆINSTVU.

Iz obrazloženja:

Za izdvajanje imovine u smislu citirane odredbe člana 35. Zakona o nasljeđivanju potrebno je postojanje slijedećih pretpostavki: (1) da su ostaviočevi potomci živjeli u zajednici sa ostaviocem; (2) da su oni ostaviocu svojim trudom zaradom ili na drugi način pomagali u privređivanju; (3) da je njihovo zajedničko privređivanje sa ostaviocem imalo kao rezultat povećanje vrijednosti ostaviočeve imovine.

Za razliku od drugostepenog suda, pravilno je prvostepeni sud ocijenio da za ostvarenje prve pretpostavke nije potrebno da su potomci sa ostaviocem živjeli u zajedničkom domaćinstvu. Življenje u zajednici predstavlja širi oblik zajedničkog života od zajedničkog domaćinstva. Ovaj revizijski sud prihvata pravilnim pravni stav prvostepenog suda, a uvažavanjem svih okolnosti i prilika ostavioca i potomaka, da je tužiteljica dokazala da je postojala zajednica privređivanja između nje i ostavioca u vrijeme gradnje stambenog objekta u Neumu. Ovo, imajući u vidu utvrđene činjenice da je tužiteljica pomagala ocu u privređivanju sa svojim suprugom, da je ona bila zaposlena, da se to pomaganje sastojalo u tome da je pribavila materijal za etažu iznad prizemlja (kompletno vanjsko zidanje i salijevanje ploče), plaćala majstore, pomagala i svojim radom, spremala hranu radnicima, autom prevozila, opremila i namjestila stan od 55,43 m² na toj etaži sa zasebnim ulazom i nakon rata taj stan adaptirala. Prigovori revidenta da je presuda zahvaćena povredom odredaba prničnog postupka kroz navode da sud ne daje objašnjenje o kakvoj zajednici života se radilo nisu osnovani (čl. 209. u vezi sa čl. 191.st. 4. ZPP). Ovo, jer prvostepeni sud je jasno naveo: „ ..u konkretnom slučaju tužiteljica sa ostaviteljem je bila u zajednici u smislu zajedničkog privređivanja radi gradnje stambene kuće u Neumu“ (str. 10, predzadnji pasus). Primjena odredbe člana 35. Zakona o nasljeđivanju je moguća i u slučaju kada je zajednica, koja je postojala između ostavioca i njegovih potomaka, nije trajala do konca ostaviočeva života, već je prestala izvjesno vrijeme prije njegove smrti, ako su ostvarene ostale pretpostavke koje se traže za izdvajanje imovine u korist potomaka. Prvostepeni sud je osnovano zaključio da su ostvarene ostale pretpostavke. Tužiteljica je dokazala da je pomaganjem za vrijeme postojanja zajednice privređivanja sa ostaviocem, u gradnji etaže iznad prizemlja i stana na toj etaži površine 55,43 m², imalo za rezultat njen doprinos u stambenom objektu ostavioca u iznosu od 52.167,00 KM, i da je u tom iznosu povećana vrijednost te imovine ostavioca, a ne njen opseg. Stoga, je prvostepeni sud pravilno primjenio materijalno pravo kada je prihvatio kao osnovan tužbeni zahtjev u dosuđujućem dijelu, s obzirom da vrijednost tog doprinosa tužiteljice (52.167,00 KM) naprema vrijednosti cijelog stambenog objekta ostavioca (249.917,00 KM) odgovara alikvotnom dijelu kojeg je tražila tužbenim zahtjevom (1/6).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 53 0 P 003122 15 Rev od 30.09.2015. g.).

<----->

Član 76. Zakona o nasljeđivanju

U INTERPRETACIJI NAVEDENE ZAKONSKE ODREDBE SUDSKA PRAKSA JE
ZAUZELA STAV DA POJAM „IZUZETNE PRILIKE“ OBUHVATA SVE
OKOLNOSTI OBJEKTIVNE I SUBJEKTIVNE PRIRODE ZBOG KOJIH
TESTATOR NIJE BIO U MOGUĆNOSTI NAPRAVITI PISMENI TESTAMENT, A
DA LI SU TAKVE PRILIKE POSTOJALE PROSUĐUJE SUD OD SLUČAJA DO

**SLUČAJA. PRI TOME, POSTOJANJE „IZUZETNIH PRILIKA“ TREBA
PROSUĐIVATI PREMA TRENUTKU IZJAVE USMENOG TESTAMENTA, A NE
PREMA VREMENU PRIJE ILI POSLIJE TOGA.**

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 39 0 P 000535 14 Rev 2 od 30.10.2014. g.)

<----->

Član 67. Zakona o nasljeđivanju

**ZA VALJANOST PISMENOG TESTAMENTA PRED SVJEDOCIMA
ZAVJEŠTALAC MORA ISTOVREMENO POTPISATI IZJAVU PRED
SVJEDOCIMA I DATI IZJAVU DA JE TA ISPRAVA NJEGOV TESTAMENT, KAO
ŠTO OBA SVJEDOKA MORAJU BITI ISTOVREMENO PRISUTNA PRILIKOM
POTPISIVANJA IZJAVE OD STRANE ZAVJEŠTAOCA. SVAKO Odstupanje
OD OVOGA ČINI TESTAMENT NIŠTAVIM.**

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 0 P 002314 12 Rev od 04.12.2012. g.)

<----->

Član 120. Zakona o nasljeđivanju

Član 66. i član 103 Zakona o obligacionim odnosima

**BEZ IZDRŽAVANJA ODNOSNO POTREBE IZDRŽAVANJA, NEMA NI PUNOVAŽNOG UGOVORA O
DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU OBZIROM DA ISTI MORA BITI ZAKLJUČEN U CILJU DOŽIVOTNOG
IZDRŽAVANJA PRIMAOCA IZDRŽAVANJA, A NE RADI IZIGRAVANJA NASLJEDNIH PRAVA
ZAKONSKIH NASLJEDNIKA.**

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 027196 12 Rev od 01.04.2013. g.)

<----->

Član 123. Zakona o nasljeđivanju

**KAKO SE OBAVEZE UGOVORNIH STRANA KOD UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU
SAGLEDAVAJU U ODNOSU NA TO KAKO SU ONE ODREĐENE SAMIM UGOVOROM I ZAKONOM,
ZAKONSKI IZRAZ „NE IZVRŠAVA SVOJE OBAVEZE“, KAO OSNOV ZA RASKID, SE IMA TUMAČITI
SAGLEDAVANJEM OBAVEZE U NJIHOVOJ SVEUKUPNOSTI, A NE U VIDU JEDNOG NJIHOVOG
DIJELA PA MAKAR TO BIO I DIO KOJI SE ODNOSI NA OBEZBJEĐENJE ISHRANE.**

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 P 024899 12 Rev od 26.09.2013. g.)

<----->

Član 13. Zakona o nasljeđivanju

**AKTIVNA LEGITIMACIJA ZA TRAŽENJE PONIŠTENJA OPORUKE PRIPADA ONIM OSOBAMA KOJE U
TOM IMAJU POZITIVAN ILI NEGATIVAN PRAVNI INTERES.**

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 39 0 P 000141 10 Rev od 26.01.2012. g.)

<----->

Član 37. stav 1. i Član 44. Zakona o nasljeđivanju

NASLJEDNOPRAVNI ZAHTEJ ZA REDUKCIJU POKLONA I NJEGOVO URAČUNAVANJE U NASLJEDNI DIO U PRAVILU SE OSTVARUJE U POSTUPKU ZA RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE. MEĐUTIM, OSTVARIVANJE NAVEDENOG ZAHTEJA SAMOSTALNOM TUŽBOM, VAN OSTAVINSKOG POSTUPKA, MOGUĆE JE I DOLAZI U OBZIR AKO POSTUPAK ZA RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE NIJE POKRENUT, A POSTOJI OPASNOST DA ĆE PRAVO NA OSTVARIVANJE ZAHTEJA ZASTARJETI.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000965 10

Rev od 08.12.2011. g.)

Član 65. Zakona o nasljeđivanju

ZAKON O NASLJEĐIVANJU NE PREDVIDA ZAJEDNIČKU OPORUKU, PA AKO SU DVA LICA SAČINILI TAKVU OPORUKU ISTA JE NIŠTAVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 63 0 P 002255 11

Rev od 02.10.2012. g.)

<----->

Član 65. i Član 67. Zakona o nasljeđivanju

OKOLNOST DA JE ZAVJEŠTALAC EVENTUALNO RASPOREDIO IMOVINU KOJA NIJE NJEGOVO VLASNIŠTVO NE CINI TESTAMENT NIŠTAVIM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 048557 11

Rev od 26.06.2012. g.)

<----->

Član 123. i Član 125. Zakona o nasljeđivanju

NASLJEDNICI PRIMAOCA IZDRŽAVANJA NISU AKTIVNO LEGITIMISANI DA U PARNICI ZAHTIJEVAJU RASKID UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU ZBOG NEISPUNJAVANJA UGOVORA OD STRANE DAVAOCA IZDRŽAVANJA, UKOLIKO TAKAV ZAHTEJ ZA SVOGA ŽIVOTA NIJE POSTAVIO SAM PRIMALAC IZDRŽAVANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 040041 11 Rev od 05.04.2012. god)

<----->

Član 139. stav 1. Zakona o nasljeđivanju

IZJAVA O ODRICANJU OD NASLJEDA ILI O PRIMANJU NASLJEDA NE MOŽE SE OPOZVATI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 22 0 P 004044 11 Rev od 02.07.2012. g.).

<----->

Član 35. Zakona o nasljeđivanju

IZDVAJANJU DIJELA ZAOSTAVŠTINE U KORIST POTOMKA KOJI JE PRIVREĐIVAO SA OSTAVITELJEM IMA MJESTA SAMO U SLUČAJU KUMULATIVNOG ISPUNJENJA SLIJEDEĆIH ZAKONSKIH USLOVA: a) DA JE POTOMAK ŽIVIO U ZAJEDNICI SA OSTAVITELJEM; b) DA JE SVOJIM RADOM I POMAGANJEM U PRIVREDIVANJU DOPRINOSIO TOJ ZAJEDNICI; c) DA JE TAJ RAD UTICAO ZA POVEĆANJE VRIJEDNOSTI OSTAVIOČEVE IMOVINE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 41 0 P 000325 10

Rev od 10.05.2011. g.)

<----->

Član 120. i Član 123. stav 4. Zakona o nasljeđivanju

UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU MOŽE SE RASKINUTI I NA OSNOVU SPORAZUMA UGOVORNIH STRANA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 046941 10

Rev od 11.08.2011. g.)

<----->

Član 22. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

PRESTANAK ZAJEDNICE ŽIVOTA U SPORAZUMU SA OSTAVIOCEM
PRETPOSTAVLJA SPORAZUMNU ODLUKU JEDNOG I DRUGOG BRAČNOG
DRUGA DA NJIHOVA ZAJEDNICA ŽIVOTA TRAJNO PRESTANE, O KOJOJ SE
SUDI NA OSNOVU DOKAZANIH ČINJENICA PONAŠANJA KOJIM SE
ISPOLJAVA I POTVRĐUJE TA SPORAZUMNA ODLUKA, KAO REZULTAT
NJIHOVE IZRIČITE I SLOBODNE VOLJE. U SLUČAJU SUMNJE U POSTOJANJE
TAKVOG SPORAZUMA MORA SE UZETI DA NIJE NASTAO GUBITAK PRAVA
NASLJEĐIVANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 018861 09 Rev od
15.12.2009.g.)

<----->

Član 22. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

KAO KRIVICA U SMISLU ČLANA 22. STAV 2. TAČKA 3. ZAKONA O
NASLJEĐIVANJU SMATRA SE PONAŠANJE BRAČNOG DRUGA KOJE JE
NEDOPUŠTENO S OBZIROM NA UZAJAMNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH
DRUGOVA, A BRAČNI DRUG JE PREMA SVIM OKOLNOSTIMA MOGAO I
MORAO BITI SVJESTAN DA TO NEDOPUŠTENO PONAŠANJE VODI
TRAJNOM PRESTANKU ZAJEDNICE ŽIVOTA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 018861 09 Rev od
15.12.2009.g.)

<----->

Član 45., član 46. i član 129. stav 1. Zakona o nasljeđivanju

OKOLNOST DA JE OSTAVITELJICA UGOVOROM O POKLONU CJELOKUPNU
SVOJU IMOVINU POKLONILA TUŽENIM NE ZNAČI DA JE ONA NA Taj
NAČIN PREĆUTNO TUŽITELJA ISKLJUČILA IZ NASLJEDSTVA ILI DA JE
TUŽITELJ LIŠEN SVOG NASLJEDNOG DIJELA ZBOG NEDOSTOJNOSTI ZA
NASLJEĐIVANJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 45 0 P 005209 09 Rev od
09.02.2010. g.)

Član 83. Zakona o nasljeđivanju

OSTAVILAC MOŽE TESTAMENTOM ODREDITI DA GA DRUGO LICE NASLIJEDI UMJESTO ODREĐENOG NASLJEDNIKA, AKO TESTAMENTARNI NASLJEDNIK UMRE PRIJE OSTAVIOCA, ODREKNE SE NASLJEĐA ILI POSTANE NEDOSTOJAN DA NASLIJEDI (TZV. OBIČNA SUPSTITUCIJA), ALI NIJE OVLAŠTEN DA ODREDI NASLJEDNIKA TESTAMENTARNOM NASLJEDNIKU (TZV. FIDEIKOMISARNA SUPSTITUCIJA).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 900105 09 Rev od 11.05.2010.g.)

<----->

Član 142. Zakona o nasljeđivanju

O ZASTARI ZAHTJEVA ZA PREDAJU ZAOSTAVŠTINE SUD VODI RAČUNA SAMO POVODOM PRIGOVORA STRANKE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-001304 od 23.02.2010. g.)

<----->

Član 22. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

PRESTANAK ZAJEDNICE ŽIVOTA U SPORAZUMU SA OSTAVIOCEM PRETPOSTAVLJA SPORAZUMNU ODLUKU JEDNOG I DRUGOG BRAČNOG DRUGA DA NJIHOVA ZAJEDNICA ŽIVOTA TRAJNO PRESTANE, O KOJOJ SE SUDI NA OSNOVU DOKAZANIH ČINJENICA PONAŠANJA KOJIM SE ISPOLJAVA I POTVRĐUJE TA SPORAZUMNA ODLUKA, KAO REZULTAT NJIHOVE IZRIČITE I SLOBODNE VOLJE. U SLUČAJU SUMNJE U POSTOJANJE TAKVOG SPORAZUMA MORA SE UZETI DA NIJE NASTAO GUBITAK PRAVA NASLJEĐIVANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 018861 09 Rev od 15.12.2009.g.)

<----->

Član 22. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

KAO KRIVICA U SMISLU ČLANA 22. STAV 2. TAČKA 3. ZAKONA O Nasljeđivanju SMATRA SE PONAŠANJE BRAČNOG DRUGA KOJE JE NEDOPUŠTENOM S OBZIROM NA UZAJAMNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA, A BRAČNI DRUG JE PREMA SVIM OKOLNOSTIMA MOGAO I MORAO BITI SVJESTAN DA TO NEDOPUŠTENOM PONAŠANJE VODI TRAJNOM PRESTANKU ZAJEDNICE ŽIVOTA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 018861 09 Rev od 15.12.2009.g.)

<----->

Član 45., član 46. i član 129. stav 1. Zakona o nasljeđivanju

OKOLNOST DA JE OSTAVITELJICA UGOVOROM O POKLONU CJELOKUPNU SVOJU IMOVINU POKLONILA TUŽENIM NE ZNAČI DA JE ONA NA TAJ NAČIN PREĆUTNO TUŽITELJA ISKLJUČILA IZ NASLJEDSTVA ILI DA JE TUŽITELJ LIŠEN SVOG NASLJEDNOG DIJELA ZBOG NEDOSTOJNOSTI ZA NASLJEĐIVANJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 45 0 P 005209 09 Rev od 09.02.2010. g.)

<----->

Član 83. Zakona o nasljeđivanju

OSTAVILAC MOŽE TESTAMENTOM ODREDITI DA GA DRUGO LICE NASLIJEDI UMJESTO ODREĐENOG NASLJEDNIKA, AKO TESTAMENTARNI NASLJEDNIK UMRE PRIJE OSTAVIOCA, ODREKNE SE NASLJEĐA ILI POSTANE NEDOSTOJAN DA NASLIJEDI (TZV. OBIČNA SUPSTITUCIJA), ALI NIJE OVLAŠTEN DA ODREDI NASLJEDNIKA TESTAMENTARNOM NASLJEDNIKU (TZV. FIDEIKOMISARNA SUPSTITUCIJA).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 900105 09 Rev od 11.05.2010.g.)

<----->

Član 142. Zakona o nasljeđivanju

O ZASTARI ZAHTJEVA ZA PREDAJU ZAOSTAVŠTINE SUD VODI RAČUNA SAMO POVODOM PRIGOVORA STRANKE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-001304 od 23.02.2010. g.)

<----->

Predmet nasljeđivanja

Član 31. u vezi sa članom 2. Zakona o nasljeđivanja

PREDMET NASLJEĐIVANJA JE OSTAVINA POD KOJOM SE PODRAZUMIJEVAJU STVARI I PRAVA UMRLOG, KOJA PRELAZE NA NJEGOVE NASLJEDNIKE (ČLAN 2. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU). PREDMET NASLJEĐIVANJA, DAKLE, MOGU BITI IMOVINSKA I NEIMOVINSKA PRAVA OSTAVIOCA KOJA IMAJU IMOVINSKU VRIJEDNOST (ČIJI SE EKVIVALENT MOŽE IZRAZITI U NOVCU). TO SU APSOLUTNA STVARNA PRAVA, KAO NPR. PRAVO VLASNIŠTVA, PRAVO ZALOGE, PRAVO SLUŽNOSTI, PRAVO GRAĐENJA I PRAVO KORIŠTENJA, KAO I RELATIVNA (OBLIGACIONA) PRAVA KAO ŠTO SU NPR. ZAJAM, NAKNADA ŠTETE, OSIGURANJE, AUTORSKA PRAVA I DRUGA OBLIGACIONA PRAVA. MEĐUTIM, PRAVO KORIŠTENJA STANA NE SPADA U NAVEDENA PRAVA, PA ISTO NE ULAZI U VRIJEDNOST ZAOSTAVŠTINE NA OSNOVU KOJE SE IZRAČUNAVA NUŽNI DIO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001183 od 04.11.2008. g.)

<----->

Nasljedno pravni zahtjev

Član 35. Zakona o nasljeđivanju

STRANKA KOJA U OSTAVINSKOM POSTUPKU NIJE ZAHTIJEVALA IZDVAJANJE DIJELA OSTAVINE U SMISLU ČLANA 35. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU, PA JOJ SHODNO TOME NIJE NI PRIZNATO PRAVO DA TAKAV ZAHTJEV OSTVARUJE U PARNICI, NE MOŽE TAJ ZAHTJEV ISTICATI NAKON PRAVOSNAŽNOSTI RJEŠENJA O NASLJEĐIVANJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000268 od 31.03.2009. g.)

<----->

Član 142. Zakona o nasljeđivanju

ODREDBA ČLANA 142. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU NE ODNOSI SE NA ZAHTJEV KOJIM ZAKONSKI NASLJEDNIK TRAŽI UTVRĐENJE NIŠTAVOSTI KUPOPRODAJNOG UGOVORA

ZAKLJUČENOG IZMEĐU TREĆIH LICA, PA MAKAR JEDNO OD TIH TREĆIH LICA BIO I ZAKONSKI NASLJEDNIK ISTOG OSTAVIOCA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: 070-0-Rev-07-000898 od 15.07.2008. g.)

<----->

Član 123. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

RASKID UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU ZBOG NEIZVRŠENJA OBAVEZA MOŽE TRAŽITI SAMO PRIMALAC IZDRŽAVANJA KAO UGOVORNA STRANA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: Rev-241/01 od 19.11.2003. g.)

<----->

Član 210. Zakona o obligacionim odnosima

Član 133. Zakona o nasljeđivanju

KORIŠTENJE NEPODIJELJENE ZAOSTAVŠTINE OD STRANE SAMO NEKIH OD NASLJEDNIKA, NIJE BEZ PRAVNE OSNOVE, PA JE U ODNOSU NA NJIH ISKLJUČENA PRIMJENA INSTITUTA STJECANJA BEZ OSNOVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-329/01 od 23.12.2003.g.)

<----->

Član 22. Zakona o privatizaciji preduzeća

OPĆA POTRAŽIVANJA OSOBA KOJE SU UMRLE U VREMENU OD 23.3.1992. g. DO 6.12.1997. g., KAO DANA STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O PRIVATIZACIJI PREDUZEĆA, NE MOGU BITI PREDMET ZAOSTAVŠTINE U OSTAVINSKOM POSTUPKU.

(Zaključak građanskog odjela Vrhovnog suda Federacije BiH sa sjednice od 11.9.2003. god.)

<----->

Nužni nasljedni dio i smanjenje raspolaganja testamentom

Članovi 36. i 38. Zakona o nasljeđivanju

STVARI I PREDMETNI DOMAĆINSTVA KOJI SLUŽE ZA ZADOVOLJAVANJE SVAKODNEVNIH POTREBA, PREMA ODREDBI ČLANA 36. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU, PRIPADAJU NADŽIVJELOM BRAČNOM DRUGI I POTOMCIMA OSTAVIOČEVIM KOJI SU ŽIVJELI SA OSTAVIOCEM U ISTOM DOMAĆINSTVU, NE UZIMAJU SE U OBZIR PRILIKOM IZRAČUNAVANJA NUŽNOG DIJELA NITI SE URAČUNVAJU NASLJEDNIKU U NIŽNI DIO.

U TESTAMENTU NAVEDENO PRAVO TUŽITELJICE DA STANUJE U SPORNOM STANU NE MOŽE BITI RAZLOGOM DA JE TUŽITELJICA NAMIRENA U SVOME NASLJEDNOM DIJELU, BUDUĆI DA Taj stan TUŽITELJICI PREDSTAVLJA NJEZIN DOM.

Iz obrazloženja:

Osporenim prvostepenom presudom odbijena je tužiteljica sa tužbenim zahtjevom kojim je tražila da se utvrdi da je stan u Vitezu identifikovan u izreci presude, zajednička imovina tužiteljice umrlog B.J., te da udio tužiteljice u toj imovini iznosi ½ dijela. Takođe je istom presudom utvrđeno da je ostavitelj B.J. ostavljajući svoju cjelokupnu imovinu tuženima

oporukom od 03.12.2001 g. povrijedio nužni nasljedni dio tužiteljice, pa se raspolaganje oporukom umanjuje za 1/6 dijela na ime nužnog nasljednog dijela u korist tužiteljice. Odlučeno je da je tužiteljica dužna nadoknaditi troškove postupka u iznosu od 296,14 KM.

Na presudu tužiteljica i tuženi su blagovremeno uložili žalbe.

Nakon što je ispitao osporenu presudu u granicama navoda žalbe i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe čl.221. ZPP-a, ovaj sud zaključio je slijedeće:

Žalbe nisu osnovane.

Prema utvrđenju prvostepenog suda umrli B.J. bio je upisan kao isključivi vlasnik spornog stana. Takođe, prema samoj izjavi tužiteljice, datoj na raspravi od 16.01.2004 g., tužiteljica je otkupila jedan stana koji se nalazi u Visokom, a koji je ona dobila kao supruga svog prvog umrlog muža M., Prema odredbi čl.11. st. 1 i 4. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Sl. List FBiH“, br.27/97, 11/98, 22/99, 27/99), supru-nici mogu kupiti stan zajednički, a jedan od njih samo uz suglasnost drugog, dok se pomenuta suglasnost daje na samom ugovoru ili na posebnoj ispravi uz ovjereen potpis. Imajući u vidu da je tužiteljica kao nosilac stanarskog prava već otkupila jedan stan u Visokom, te da je zabranjeno istovremeno biti nosilac stanarskog prava na više od jednom stanu (čl.12. st.3. Zakona o stambenim odnosima), to pravilno zaključuje prvostepeni sud da je umrli B.J. bio isključivi vlasnik predmetnog stana koji je stekao kao nosilac stanarskog prava, te da, shodno tome tužiteljica ne može po osnovu bračne tečevine biti vlasnik ½ dijela predmetnog stana.

Takođe su neosnovani žalbeni navodi tuženih u pogledu dosuđenog nužnog nasljednog dijela tužiteljici. Naime, prema utvrđenju ostavinskog suda zaostavštinu umrlog B.J. činio je predmetni stan i putnički automobil marke „honda“, proizveden 1985 g.. Neosovani su žalbeni navodi tuženih da zaostavštinu ostavitelja čine i stvari u stanu, budući da prema odredbi čl.36. Zakona o nasljeđivanju nadživjelom bračnom drugu pripadaju predmeti domaćinstva koji služe za zadovoljavanje njegovih svakodnevnih potreba i ove stvari se ne uzimaju u obzir pri izračunavanju nužnog dijela niti se uračunavaju nasljedniku u nužni dio. Takođe, u testamentu navedeno pravo tužiteljice da stanuje u predmetnom stanu ne može biti razlogom da je tužiteljica namirena u svom nasljednom dijelu kako to u žalbi tvrdi tuženi budući da predmetni stan tužiteljici predstavlja njezin dom. Imajući u vidu šta predstavlja zaostavštinu umrlog B .J., te uzimajući u obzir da je tužiteljica snosila troškove sahrane ostavitelja, a što je sud utvrdio na osnovu računa STR pogrebne usluge „Kamenorezac“ od 30.08.2002 g. u iznosu od 1.400,00 KM, to je pravilno prvostepeni sud, u smislu odredbe čl.38. Zakona o nasljeđivanju usvojio dio tužbenog zahtjeva tužiteljice kojim je smanjeno raspolaganje testamentom.

Takođe, neosnovani su žalbeni navodi tužiteljice u pogledu dosuđenih troškova postupka, a imajući u vidu uspjeh stranaka u sporu kako je to pravilno obrazložio prvostepeni sud.

Na osnovu iznesenog, a u smislu odredbe čl.226. ZPP-a, valjalo je žalbe odbiti i potvrditi prvostepenu presudu.

(Presuda Općinskog suda u Vitezu broj P:24/03 od 16.01.2004 g i Presuda Kantonalnog suda Travnik, broj GŽ-709/04 od 22.09.2005).

<----->

Pismeni testament pred svjedocima - uvjeti pravovaljanosti
Član 67. Zakona o nasljeđivanju

**TESTAMENT KOJI JE DRUGI SASTAVIO, OPURUČITELJ KOJI ZNA ČITATI I
PISATI MORA POTPISATI U PRISUTNOSTI DVA SVJEDOKA, JEDAN OD**

**BITNIH UVJETA PRAVOVALJANOSTI TAKVOG TESTAMENTA JEST
OPORUČITELJEV VLASTOTRUČNI POTPIS ISPOD TEKSTA TESTAMENTA.
TESTAMENT NA KOJEM SE UMJESTO PITPISA NALAZI NEKI DRUGI ZNAK
NEMA VRIJEDNOSTI PRAVOVALJANOG TESTAMENTA.**

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je potpuno i pravilno utvrdio sve relevantne činjenice u ovoj pravnoj stvari, na koje je pravilno primijenio materijalno pravo, te donio ispravnu odluku kojom je poništio pismeni testament pred svjedocima testatora F.M., sačinjen dana 11.08.2000 g..

Za svoju odluku prvostepeni sud je naveo jasne, potpune i razumljive razloge, koji kao takvi proizilaze iz provedenih dokaza ocijenjenih na način kako to regulira odredba čl.8. Zakona o parničnom postupku. Za svoj stav prvostepeni sud je dao jasno obrazloženje koje prihvata i ovaj sud.

Na osnovu izvedenih dokaza od strane parničnih stranaka prvostepeni sud ispravno zaključuje da je testator F.N., koja je znala da čita i piše, sačinila sporni testament dana 11.08.2000 g., kojim svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu poslije svoje smrti ostavlja svojim kćerkama H.H, R.I i P.H. i da sporni pismeni testament pred svjedocima nije pravno valjan iz razloga što nije sastavljen u zakonom propisanoj formi, jer nedostaju bitni elementi i to izričita izjava oporučiteljice pred svjedocima da je to njen testament, kao i vlastoručni potpis iste i da je isti sačinjen protivno odredbi o formi ovog testamenta koja je regulisana članom 67. Zakona o nasljeđivanju.

Bez osnova su navodi žalbe da je sporni testament punovažan i da isti ne sadrži razloge za poništenje testamenta.

Žaliteljice gube iz vida da su osnovne pretpostavke za punovažnost testamenta sposobnost određene osobe da valjano iskaže svoju posljednju volju, da testament treba da sadrži pravu volju takve osobe i da testament treba da je sastavljen u zakonom propisanoj formi.

U konkretnom slučaju radi se o pismenom testamentu pred svjedocima (Alografski testament), kojim je omogućeno izražavanje posljednje volje osobama koje nisu dovoljno pismene ili nemaju pouzdanja u sebe da bi sačinile svojeručni testament.

Uvjet punovažnosti je da je tekst testamenta svojeručno potpisan testator, što u ovom predmetu nije slučaj, nego je oporučiteljica stavila umjesto potpisa otisak prsta. Prilikom stavljanja potpisa testator treba da izjavi pred testamentarnim svjedocima da ono što je potpisao je njegov testament, što u ovom slučaju oporučiteljica nije učinila, a što je prvostepeni sud pravilno utvrdio na osnovu izvedenih dokaza. Ne traži se da svjedoci znaju sadržinu teksta testamenta, nego je prisutnost svjedoka potrebna da potvrde autentičnost testatora potpisa i da je testator pred njima izjavio da je tekst testamenta njegova volja. I jedno i drugo mora biti učinjeno istovremeno.

Pravno valjan je onaj testament koji je sastavljen u obliku utvrđenom zakonom i pod uvjetima predviđenim u zakonu (čl.67. Zakona o nasljeđivanju). Predmetni testament je drugi napisao, a oporučiteljica na testament stavila otisak prsta, čime je potvrdila da je to njen testament. Međutim, testament koji je drugi sastavio oporučitelj koji zna čitati i pisati mora potpisati u prisutnosti dva svjedoka. Jedan od bitnih uvjeta pravovaljanosti takvog testamenta jest oporučiteljev vlastoručni potpis ispod teksta testamenta. Testament na kojem se umjesto potpisa nalazi neki drugi znak nema vrijednosti pravovaljanog testamenta.

Pri potpisivanju testamenta može druga osoba slobodnom i bolesnom oporučitelju pomagati, ali i uz tu pomoć oporučitelj, ipak, mora testament potpisati vlastoručno.

Kako je očito da sporni testament nije pravno valjan, to je prvostepeni sud ispravno postupio kada je isti poništio.

Iz najprije navedenih razloga drugostepeni sud je žalbu tuženih odbio kao neosnovanu i prvostepenu presudu potvrdio temeljem odredbe čl.226. Zakona o parničnom postupku.

(Kantonalni sud u Travniku, broj GŽ-965/04 od 11.11.2005 g.)

<----->

VALJANOST UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96 i 74/04)

Član 139. Zakona o nasljeđivanju ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19)

Ništav je ugovor o doživotnom izdržavanju zaključen sa primaocem izdržavanja koji uslijed teške bolesti nije bio u stanju da razumno rasuđuje, iako nije bio lišen poslovne sposobnosti.

Iz obrazloženja:

Naime, predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da se utvrdi da je ništav ugovor o doživotnom izdržavanju broj OPU-407/15 od 12.05.2015. g., zaključen između K. T. kao primaoca izdržavanja i T.R. kao davaoca izdržavanja, te da imovina koja je predmetnom tog ugovora čini ostavinsku masu iza K.T.

Ovako postavljen zahtjev tužilac zasniva na tvrdnjama da njegov djed K.T., čiji je on nasljednik po pravu predstavljanja iz pok. oca K.B., nije bio sposoban da zaključi predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju, te da je isti ništav u smislu odredaba člana 103. Zakona o obligacionim odnosima.

Po provedenom postupku prvostepeni sud je utvrdio: da je 12.05.2015. g. zaključen ugovor o doživotnom izdržavanju između K.T. kao primaoca izdržavanja i T.R. kao davaoca izdržavanja broj OPU-407/15 notara Lj.M. iz B.; da se tim ugovorom davalac izdržavanja T. R. obavezala da brine o K.T., na način pobliže opisan u ugovoru, a K.T., kao primalac izdržavanja, se obavezao da joj zauzvrat nakon svoje smrti ostavi stan u B. u Ul. ... na 6 spratu, stan broj 75, površine 42 m² upisan u list broj 1023 k.o. B.; da je K.T. umro 03.01.2016. g.; da je rješenjem Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 O 230919 16 O od 11.04.2016. g. prekinut ostavinski postupak iza K.T. jer da je njegov unuk K.D., koji ga je naslijedio po pravu predstavljanja iza K.B., osporio predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju; da je K.D., koji je inače navedenim rješenjem upućen na parnicu, pokrenuo predmetnu parnicu 06.05.2016. g. tvrdeći da je predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju ništav, jer da K.T. nije bio sposoban da shvati značaj tog pravnog posla obzirom da je bio star i nesposoban da rasuđuje; da iz nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke dr S.V.S. jasno proizilazi da je u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora o doživotnom izdržavanju K.T. bio sposoban da shvati značaj pravnih radnji koje čini i mogao slobodno da izrazi svoju volju, odnosno bio sposoban za rasuđivanje i upravljanje svojim postupcima.

Temeljem ovakvog činjeničnog utvrđenja prvostepeni sud je zaključio da zahtjev tužioca nije osnovan, pa je stoga sudio tako što je donio odluku kao u izreci prvostepene presude. Iz razloga odluke prvostepenog suda proizilazi da nije bilo mjesta da se utvrdi da je predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju ništav u smislu odredaba člana 103. Zakona o obligacionim odnosima, jer da je K.T. bio sposoban da rasuđuje i shvati značaj zaključenog pravnog posla, shodno odredbama člana 56 stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja prvostepenog suda i zaključak tog suda, pa je sudio tako što je donio odluku kao u izreci drugostepene presude.

Odluke nižestepenih sudova su pravilne.

Odredbama člana 56. stav 1 Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17/93, 3/96 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO) je propisano da je za zaključenje punovažnog ugovora potrebno da ugovarač ima poslovnu sposobnost za zaključenje tog ugovora.

Poslovna sposobnost za zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju podrazumjeva sposobnost ugovarača u momentu zaključenja ugovora, da shvati značaj tog pravnog posla i njegove posljedice. Naime, sposobnost za rasuđivanje je pojam vrlo širokog značaja. Njime se označava ono duševno stanje kod ugovarača u kojem je on sposoban da shvati prirodu i pravni značaj svojih postupaka, pa se u svakom konkretnom slučaju ocjenjuje da li je postojala sposobnost za rasuđivanje ugovarača prilikom zaključenja ugovora, tj. da li je ugovarač prilikom zaključenja ugovora bio sposoban da shvati prirodu i pravni značaj svojih postupaka.

Kada se ima u vidu da iz nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke dr S. V. S. jasno proizilazi, da je u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora o doživotnom izdržavanju, K.T. bio sposoban da shvati značaj pravnih radnji koje čini i mogao slobodno da izrazi svoju volju, odnosno bio sposoban za rasuđivanje i upravljanje svojim postupcima, onda nema nikakve sumnje da se zahtjev tužioca ukazuje neosnovanim. Ovo tim prije što predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju ispunjava sve uslove propisane odredbama člana 139. Zakona o nasljeđivanju ("Službeni glasnik RS", br. 1/09, 55/09 i 91/16).

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 P 238157 19 Rev od 12.06.2019. g.)

<----->

RASKID UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU

Član 139. stav 1. i član 142. stav 3. Zakona o nasljeđivanju ("Službeni glasnik Republike Srpske " broj: 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19)

Kod ugovora o doživotnom izdržavanju davalac izdržavanja je u obavezi izdržavati sva lica koja su prema ugovoru primaoci izdržavanja. neizvršavanje obaveza iz ugovora prema bilo kom primaocu izdržavanja predstavlja razlog za raskid ugovora, koji može zahtijevati bilo koji primalac izdržavanja.

Iz obrazloženja:

Prema zakonskoj definiciji (član 139. stav 1. ZN) ugovor o doživotnom izdržavanju je ugovor kojim se jedan ugovarač obavezuje da izdržava doživotno drugog ugovarača ili neko treće lice, a drugi ugovarač izjavljuje da mu ostavlja svu svoju imovinu ili jedan njen dio u nasljeđe. To je ugovor o otuđivanju uz naknadu cijele ili dijela imovine koja pripada primaocu izdržavanja u vrijeme zaključenja ugovora, čija je predaja davaocu izdržavanja odgođena do smrti primaoca izdržavanja. Ovaj ugovor je pravni posao „inter vivos“, dvostrano obavezan, teretan i formalan ugovor, sa elementima aleatornosti, zaključen s obzirom na lična svojstva ugovornih strana, a imovina obuhvaćena ugovorom ne ulazi u zaostavštinu. Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti notarski obrađen (stav 2).

Obaveza davaoca izdržavanja se sastoji u činidbama davanja i činjenja koje su predviđene ugovorom ili određene prirodom stvari, a obaveza drugog ugovarača (koji ne mora biti primalac izdržavanja) je da na davaoca izdržavanja s danom svoje smrti prenese vlasništvo na svojoj imovini u cijelosti ili na jednom njenom dijelu. Predmet ugovora je imovina

primaoca izdržavanja ili jedan njen dio, nekretnine, kao i pokretne stvari koje služe za upotrebu, odnosno iskorištavanje nekretnina, koje se smatraju obuhvaćene sa nekretninama koje se daju nakon smrti primaoca izdržavanja. Obaveza davaoca izdržavanja najčešće se

sastoji iz smještaja, ishrane i drugih davanja, a pored toga (ili umjesto ovih davanja) ugovorom se mogu obuhvatiti i davanja druge vrste kao davanja u gotovom novcu. Važno je da su ova davanja zavisna od promjenjivih potreba primaoca izdržavanja, jer u slučaju kada bi količina davanja bila unaprijed tačno određena, ne bi se radilo o ugovoru o doživotnom izdržavanju već o ugovoru o doživotnoj renti.

Ugovor o doživotnom izdržavanju proizvodi pravno dejstvo od momenta njegovog zaključenja. Ugovorne strane iz ugovora o doživotnom izdržavanju su davalac izdržavanja i lice koje s danom svoje smrti na davaoca izdržavanja prenosi svojinu svoje imovine kao naknadu za izdržavanje. Otudivaoc nekretnina je najčešće i primalac izdržavanja. Međutim, izdržavanje se može ugovoriti ne samo u korist otudivaoca imovine, nego i u korist trećeg lica.

Odredba člana 142. ZN predviđa modalitete raskida ugovora o doživotnom izdržavanju (na osnovu sporazuma ugovarača i na osnovu sudske odluke), te razloge za raskid ugovora.

U konkretnom slučaju ugovor o doživotnom izdržavanju zaključen je u smislu odredbe člana 139. ZN. Primaoci izdržavanja su tužiteljica i njen suprug A. P., a davalac izdržavanja je tuženi. Tužiteljica traži raskid ugovora iz razloga predviđenih odredbom člana 142. stav 3. ZN, kojom je propisano da svaka strana može tražiti raskid ukoliko druga strana ne izvršava svoje obaveze. Pravo tražiti raskid ugovora o doživotnom izdržavanju zbog neizvršavanja ugovornih obaveza je imovinsko pravo i ono pripada kako ugovaračima, tako i trećim zainteresovanim licima, te nasljednicima ugovarača.

Kada će se smatrati da je ostvaren razlog za raskid ugovora, to je faktičko pitanje, ali je sigurno da to nije u slučaju svakog i najmanjeg kršenja ugovornih obaveza od strane jednog ugovarača, dok će drugačija situacija biti kada druga ugovorna strana stalno mora tražiti ispunjavanje pojedinih činidbi koje su bitne za obavezu izdržavanja, ili ako bi ostvarenje tih činidbi moralo biti zahtijevano putem suda. U svakom slučaju, potrebno je ocijeniti da li davalac izdržavanja kao ugovorna strana ne izvršava svoje obaveze prema svim okolnostima konkretnog slučaja.

Tužiteljica je, kako proizlazi, u vrijeme zaključenja ugovora (... g.) imala 73, a njen suprug 86 godina života, nisu imali djece, pa su ugovor i zaključili sa ciljem da im davalac izdržavanja kao supružnicima obezbjedi izdržavanje koje odgovara njihovim životnim potrebama, onako kako je ugovoreno. Logično je da lica u toj životnoj dobi više nisu u mogućnosti obavljati svakodnevne poslove, ili to mogu obavljati u znatno smanjenom obimu, počev od spremanja hrane, kuće, brige o svom zdravlju i domaćinstvu (naročito ako se radi o seoskom domaćinstvu). Konačno, proizlazi da je suprug tužiteljice u vrijeme zaključenja ugovora bio u penziji i već je bio bolestan (nije ni mogao potpisati ugovor, pa su stavljanju rukoznaka na ugovoru prisustvovali svjedoci, kako je notar konstatovao), te živio još par mjeseci, dok je tužiteljica bila domaćica.

Zato su i po ocjeni ovog suda obaveze davaoca izdržavanja, koje nisu izvršavane u dužem vremenskom periodu, suštinski bitne za obavezu izdržavanja i njihovo neizvršavanje je opravdan razlog za raskid ugovora, jer djelimičnim ispunjavanjem ugovora prema primaocima izdržavanja A. P., te prema tužiteljici, koji su jedna ugovorna strana iz ugovora o doživotnom izdržavanju, nije ostvarena svrha zbog koje je ugovor zaključen.

Tuženi je zaključenjem predmetnog ugovora o doživotnom izdržavanju preuzeo ugovornu obavezu da izdržava i ispunjava sve obaveze prema oba primaoca izdržavanja sve do njihove smrti, pa tek onda može ostvariti pripadajuća prava iz ugovora. Obim obaveza davaoca izdržavanja koncipiran je tako da se izvršavaju prema oba primaoca izdržavanja, vodeći računa da se zadovolje njihove potrebe izdržavanja kao supružnika u određenim godinama života, te u pogledu zdravstvenog i materijalnog stanja. Ugovorene obaveze izdržavanja

odgovaraju i namjeri primalaca izdržavanja da upravo sa tuženim zakluče ugovor, obzirom da žive u blizini, da su u srodstvu i u dobrim odnosima, što je tuženom bilo poznato, te proizlazi iz njegovog iskaza da su od kada je bio mali porodice sve zajedno radile i da je tužiteljica inicirala zaključenje ugovora kako bi se „sačuvala“ njihova imovina kada ona i suprug umru. Ugovarači su odredili koja imovina poslije njihove smrti (dakle imovina oba primaoca izdržavanja) pripada davaocu izdržavanja. Pri tome nije od značaja što je na dijelu imovine kao vlasnik upisana tužiteljica, a na drugom dijelu njen suprug, niti je od značaja što je imovina koju daje A.P. većeg obima. Radi se o jednom ugovoru kojim su definisane obaveze izdržavanja dva primaoca izdržavanja, koji su ugovorne strane, kao i tuženi kao davalac izdržavanja, pa je tužiteljica kao ugovorna strana iz tog ugovora legitimisana da podnese tužbu za raskid cijelog ugovora, koji se ne može djelimično raskinuti, kako pogrešno tuženi smatra.

Takođe, revizija se neosnovano poziva da tužiteljica nije zakonski nasljednik A. P. i da zbog toga nije ovlaštena podnijeti tužbu za raskid ugovora poslije njegove smrti. Tužiteljica je zakonski nasljednik supruga A. P. (pored drugih nasljednika drugog nasljednog reda), koja se prihvatila nasljeđa na imovini supruga P. koja nije obuhvaćena ugovorom o doživotnom izdržavanju i svoj nasljedni dio ustupila A. M. (proizlazi iz rješenja o nasljeđivanju od ... g.).

Pravo tražiti raskid ugovora zbog neizvršavanja ugovornih obaveza iz ugovora o doživotnom izdržavanju momentom smrti primaoca izdržavanja prelazi na njegove nasljednike. Prema tome, čak i da nije ugovorna strana u ugovoru o doživotnom izdržavanju, tužiteljica kao nasljednik A. P. aktivno je legitimisana da traži raskid ugovora iz razloga neizvršavanja ugovornih obaveza (stav 3. člana 142. ZN).

Kada se u sudskom postupku udovolji zahtjevu za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju, takva presuda ima konstitutivni karakter i njome se tuženom ne nalaže nikakva čindiba već se samo pravno stanje koje postoji preinačava tako da se razrješava pravni odnos koji je na osnovu ugovora nastao između davaoca i primaoca izdržavanja. Ugovor je raskinut danom pravosnažnosti presude, što znači da ona djeluje ex nunc, iako su činjenice koje su razlog za raskid ugovora nastupile mnogo ranije nego što je tužba za raskid ugovora podnesena.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 86 0 P 039145 18 Rev od 14.06.2018. g.)

<----->

SVOJERUČNI TESTAMENT

Član 68. Zakona o nasljeđivanju

("Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19)

Svojeručni testament je punovažan ako ga je zavještalc napisao i potpisao svojom rukom i ako je na njemu naznačen datum kada je sačinjen.

Iz obrazloženja:

Prema tome, kako se u predmetnom testamentu, u vezi sa navedenom kućom, spominje rješenje iz B.L. kako se to očekivano rješenje može odnositi samo na naprijed opisani parnični postupak, koji je pokrenut 2011. g., sasvim je izvjesno da sporni testament nije sačinjen ranije (2007. g., kako tvrdi trećetužena), nego u vrijeme vođenja opisane parnice. Naime, među strankama nije sporno da ostavilac nije vodio nikakav drugi postupak u vezi sa nekretninama, odnosno kućom u B. iz kojeg bi očekivao neko rješenje iz Banjaluke. Pored toga, spornim testamentom ostavilac je raspolagao i „kolima Audi“. Iz priložene potvrde o vlasništvu vozila, za putnički automobil Audi, registarske oznake 309-T-826, proizlazi da je M.V.1 upisan kao vlasnik ovog vozila dana 12.7.2010. g., pa i to nameće zaključak da je sporni testament sačinjen nakon 13.01.2009. g. kada je stupio na snagu ZN.

Kada je to tako, onda se valjanost predmetnog testamenta ima prosuđivati prema odredbama člana 68. ZN. Tim odredbama je propisano da je svojeručni testament (o kojem je riječ u ovom postupku) punovažan ako ga je zavještalc napisao svojom rukom i ako ga je potpisao (stav 1.), te da je za punovažnost svojeručnog testamenta nužno da je u njemu naznačen datum kada je sačinjen.

U spornom testamentu nije naznačen datum kada je sačinjen, pa ga to, saglasno naprijed citiranoj zakonskoj odredbi, čini ništavim, bez ikakvih drugih utvrđenja koja bi uticala na njegovu valjanost, a odnose se na sposobnost testatora za rasuđivanje, i njegovu eventualnu zabludu u vezi sa pravom svojine na nekretninama kojima je raspolagao. Ovo zato što je prema odredbi člana 67. ZN punovažan samo onaj testament koji je sačinjen u obliku utvrđenom u zakonu i pod uslovima predviđenim zakonom.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 84 0 P 047303 18 Rev od 08.02.2019. g.)

<----->

VALJANOST TESTAMENTA

Članovi 64., 65. i 67. Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19)

Lice koje je nesposobno za razumno rasuđivanje ne može sačiniti pravno valjan testament, bez obzira na to što nije lišeno poslovne sposobnosti. Razlika je u tome što se nesposobnost za razumno rasuđivanje mora dokazati, a za lice lišeno poslovne sposobnosti se pretpostavlja da nije bilo sposobno za rasuđivanje.

Iz obrazloženja:

Testament je jednostrana, opoziva, u propisanoj formi data izjava posljednje volje kojom neko lice raspolaže svojom imovinom (ili dijelom imovine) za slučaj smrti.

To je strogo formalni pravni akt, pa pridržavanje zakonom propisane forme kod sastavljanja jedan je od uslova valjanosti testamenta (procesno pravne pretpostavke valjanosti testamenta). Materijalno pravne pretpostavke valjanosti testamenta tiču se sposobnosti testatora da slobodno i svjesno izjavi svoju volju. Tako prema odredbama ZN testament može sačiniti svako lice sposobno za rasuđivanje, koje je navršilo 15 godina života (član 64.stav 1. ZN).

Punovažan je onaj testament koji je sačinjen u obliku utvrđenom u zakonu pod uslovima predviđenim u zakonu (član 67. ZN).

Do ništavosti testamenta može doći zbog nedostataka oblika testamenta (procesno pravne pretpostavke valjanosti testamenta), pomanjkanja testatorove sposobnosti za sastavljanje testamenta ili zbog nedostataka u volji (član 65. ZN- materijalnopravne pretpostavke valjanosti testamenta).

Predmetni testament u pogledu oblika ispunjava uslove iz člana 69. ZN. Međutim, tužene osporavaju njegovu valjanost tvrdnjama da testator nije u momentu sačinjavanja testamenta bio sposoban za rasuđivanje.

Sposobnost za rasuđivanje predstavlja subjektivni kriterij u određivanju sposobnosti za sastavljanje testamenta. To je ono duševno stanje testatora u kojem je on sposoban shvatiti pravni značaj svojih postupaka. Ona mora postojati u času sastavljanja testamenta. Sposobnost za sastavljanje testamenta odgovara opštoj poslovnoj sposobnosti za zaključenje pravnih poslova. Nesposobnost za rasuđivanje može nastati usljed trajnih ili privremenih psihičkih defekata koji imaju različite uzroke i koji dovode do smetnje u rasuđivanju. Ta stanja nastaju usljed raznih duševnih bolesti (npr. razne vrste demencije i psihoze), ili su uslovljena nedovoljnom duševnom razvijenošću, ili poremećaja svijesti (npr. zbog uživanja alkohola i sl).

Da li je testator sposoban da sačini posljednju izjavu volje, rješava se u svakom konkretnom slučaju zavisno od utvrđenih činjenica.

Među parničnim strankama nije sporno da je Č.Č. oko godinu i po prije smrti zaključio ugovor o doživotnom izdržavanju, te isti opozvao, zatim sačinio četiri testamenta kojima je raspolagao istom imovinom - predmetnim stanom, putničkim automobilom i novčanim sredstvima: prvi kojim je imovinu ostavio kćerki tužiteljice, zatim je testamentom sačinjenim 06.08.2012. g. ovu imovinu ostavio tužnim, potom testamentom sačinjenim 15.04.2013. g. supruzi M.Č. (po kome je raspravljena zaostavština pravosnažnim rješenjem Osnovnog suda u Bijeljini od 13.02.2014. g.) i testamentom sačinjenim 22.11.2013. g., kojim je tu imovinu ostavio tužiteljici.

Nije sporno ni to da je testator koji je bio zaposlen u Austriji, u 34-toj godini života doživio povredu na radu 02.03.1973. g., tako što je pao sa visine i zadobio tešku tjelesnu povredu slijedom koje je proglašen nesposobnim za rad i penzionisan.

Nižestepeni sudovi utvrđuju činjenicu da je pok. Č. zbog povrede na radu i pada sa visine bio teško bolesna osoba koja je imala potrebu za stalnom pažnjom, pomoći i njegom druge osobe, svoje supruge-tužene M.Č., što potvrđuje i nalaz vještaka medicinske struke, koji nižestepeni sudovi iako smatraju da je sačinjen po pravilima struke i obrazložen, ipak ne prihvataju, te izvedu zaključak da je testator bio testatorski sposoban u vrijeme sačinjavanja predmetnog testamenta.

Razlozi za neprihvatanje nalaza vještaka po mišljenju prvostepenog suda (a što prihvata i drugostepeni sud) su što ne postoji ljekarski nalaz koji dokazuje da je pok. Č. za života bolovao od izvjesnih psihičkih bolesti koje bi ograničile njegovu poslovnu sposobnost, te da su iste posljedice povrede na radu-pada sa visine, posebno što pok. Č. nije nikada oduzimana niti ograničavana poslovna sposobnost, a i po izjašnjenju vještaka za života pok. Č. nije vršena ocjena njegove poslovne sposobnosti.

Međutim, činjenica da pok. Č. nije bila oduzeta poslovna sposobnost ne znači automatski da je on bio sposoban za razumno rasuđivanje i kao takav mogao sačiniti pravno valjan testament. Razlika je u tome što se za lice lišeno poslovne sposobnosti pretpostavlja da nije bilo sposobno za rasuđivanje, dok se za lica koja te sposobnosti nisu bila lišena mora dokazati da su nesposobna za razumno rasuđivanje.

Revizijom se osnovano ukazuje na pogrešan zaključak nižestepenih sudova da nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke nije prihvatljiv kao dokaz o nesposobnosti testatora za rasuđivanje, jer je vještak nalaz dao na osnovu medicinske dokumentacije (o povredi testatora iz 1973. g., izvještaja Poliklinike „Dr. Š.“ i otpusnog pisma Opšte bolnice „S.v.“ B.) i iskaza svjedoka dr. Š. B., prema zadatku koji mu je sud naložio rješenjem od 10.02.2016. g..

Naime, nalaz vještaka medicinske struke bazira se na dokumantaciji o povredi na radu koju je testator pretrpio 1973. g. i mogućim posljedicama te povrede, te na medicinskoj dokumentaciji Poliklinike „Dr. Š.“ B. da je u toku liječenja (od druge bolesti) testator pokazivao znake demencije i simptome psihosomatskog sindroma, kao i na otpusnom pismu Opšte bolnice „S.v.“ B. (gdje je liječen takođe od drugih bolesti u periodu od 18.03.-19.03.2013. g.), ali mu je zbog ponašanja po prijemu u bolnicu (uznemirenosti, dezorijentisanosti i neadekvatnog ponašanja), pored drugih dijagnoza konstatovana i dijagnoza psychoorganicum.

Vještak medicinske struke je doveo u vezu ovu medicinsku dokumentaciju sa ponašanjem testatora, te zaključio da su ponašanje testatora i psihičke karakteristike koje je ispoljavao posljedica povrede iz 1973. g. i da spadaju u okvir organskih mentalnih poremećaja u širem okviru, bez obzira što nema dokumentacije da je liječen od posljedica tada zadobijene

povrede mozga. Razlog za to vještak nalazi u tome da lica sa takvim poremećajima nemaju kritičnost prema svom ponašanju i zbog toga ne traže medicinsku pomoć.

Na osnovu toga vještak izražava svoje mišljenje da je pok. Č. imao poremećaj koji se karakteriše značajnom izmjenom uobičajenog obrasca ponašanja, ispoljavao izmijenjeno emocionalno ponašanje do povremenih izliva ljutnje i agresije, a pred kraj života stanje njegovog fizičkog zdravlja se pogoršalo, što je komplikovalo njegovo psihičko stanje, te sa ovakvim psihički promijenjenim statusom, kao trajnim svojstvom koje je posljedica povrede mozga, a pod uticajem akutnog afekta i njegovog trenutnog raspoloženja i shvatanja odnosa, nije bio sposoban da racionalno razmišlja da ispravno percipira stvarnost, da slobodno bira između više mogućnosti, da slobodno ispoljava svoju volju, te da nije bio testatorski sposoban u vrijeme sačinjavanja testamenta od 22.11.2013. g..

Zato je po ocjeni ovog suda nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke prihvatljiv dokaz za zaključak suda o psihičkom stanju i nesposobnosti testatora za rasuđivanje u vrijeme sačinjavanja predmetnog testamenta, za koji zaključak nije bilo nužno da postoji ljekarski nalaz koji upućuje da je pok. Č. za života bolovao ili se liječio od psihičkih bolesti, te o tome da je za života pok. Č. oduzimana ili ograničavana poslovna sposobnost, ili vršena ocjena njegove poslovne sposobnosti, kako pogrešno smatraju nižestepeni sudovi i samo iz tog razloga nalaz ne prihvataju.

Proizlazi da su nižestepeni sudovi iz činjenica koje su utvrdili izveli nepravilan zaključak da je testator u vrijeme sačinjavanja testamenta 22.11.2013. g. bio testatorski sposoban.

Kako iz nalaza i mišljenja vještaka proizlazi da u vrijeme sačinjavanja predmetnog testamenta testator nije bio sposoban za rasuđivanje, predmetni testament nije pravno valjan u smislu odredbe člana 67. ZN.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 80 0 P 061954 18 Rev od 13.12.2018. g.)

<----->

SVOJERUČNI TESTAMENT

Supstitucija u testamentu

Član 66., 83. i 88. Zakona o nasljeđivanju („Sl. list SR BiH” broj 7/80 i 15/80)

Zavještalcu u testamentu može odrediti zamjenu (supstituciju) testamentarnih nasljednika ukoliko neko od tih nasljednika umre prije njega, odrekne se nasljedstva ili bude proglašen nedostojnim za nasljeđivanje.

Iz obrazloženja:

Pravilno je drugostepeni sud protumačio i supstituciju navedenu u testamentu koja glasi: „nasljednici moje pokretne i nepokretne imovine su poslije moje smrti i smrti moje braće 1. K. D., rođen...2. S. (K.) D., rođena ...”

Naime, odredbom člana 83. stav 1. ZON propisano je da zavještalcu može odrediti testamentom lice kome će pripasti nasljedstvo ako određeni nasljednik umre prije njega, ili se odrekne nasljedstva, ili bude nedostojan za nasljeđivanje; a stavom 3. istog člana da zavještalcu ne može odrediti nasljednika svome nasljedniku.

U konkretnoj situaciji sporno je da li unošenje nasljednika K. D. i S. D. u testament kao mogućih nasljednika predstavlja dozvoljenu supstituciju iz odredbe člana 83. stav 1. ZON ili nedozvoljeno određivanje nasljednika testamentarnog nasljednika iz odredbe stava 3. istog člana. Prema ocjeni ovog suda, zavještalcu je citiranim odredbom testamentu učinio dozvoljenu supstituciju određujući svoje nasljednike u slučaju smrti primarnih testamentarnih nasljednika prije njegove smrti po odredbi člana 83. stav 1., a nije odredio nasljednike testamentarnim nasljednicima što bi po stavu 3. istog člana bilo nedozvoljeno. Ovo je od

značaja pri nespornoj činjenici da je brat zavještaoca V. R. umro prije njega. Za ovakav zaključak opredjeljujuća je činjenica da je zavještalcu u testamentu pri određivanju zamjene primarnih nasljednika, odredio da će u slučaju smrti tih nasljednika, nasljednici moje pokretne i nepokretne imovine biti K. D. i S. D., što svakako ne bi bilo moguće pri određivanju nasljednika primarnih nasljednika, jer bi u tom slučaju trebalo da stoji nasljednici njihove imovine, a što bi bila nedozvoljena odredba testamenta u smislu člana 83. stav 3. ZON, a kako to nastoji prikazati revident.

Bez ikakvog značaja za rezultat postupka je i prigovor revizije da zavještalcu nije u testamentu precizno odredio koja imovina predstavlja njegovu zaostavštinu. Takva obaveza zavještaoca nije propisana niti jednom odredbom ZON, a prema ocjeni ovog suda, na način kako je to zavještalcu učinio u testamentu, raspolagao je svojom cjelokupnom pokretnom i nepokretnom imovinom. U svakom slučaju, eventualni problemi koji mogu nastati izvršenjem testamenta nisu predmet ove parnice, niti tužiteljica ima pravni interes isticati takve prigovore, obzirom na rezultat parnice.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 72 0 P 051101 18 Rev od 20.9.2018. g.)

<----->

VRAĆANJE POKLONA

Član 44. Zakona o nasljeđivanju („Službeni list SR BiH“, broj: 7/80 i 15/80)

Trogodišnji rok u kome zastarjeva tužba radi vraćanja poklona je objektivni rok i počinje teći od ostaviteljeve smrti, bez obzira na to kada je nužni nasljednik koji traži vraćanje poklona doznao za postojanje ugovora o poklonu.

Iz obrazloženja:

Drugo je, međutim, pitanje da li je ili nije, sve i kada bi se utvrdilo da je ugovorom o poklonu povrijeđen nužni nasljedni dio tužitelja, istekao zakonski rok od 3 g. iz člana 44. ZN.

Odredbom člana 44. ZN propisano je da se vraćanje poklona može tražiti u roku od 3 g. od smrti ostaviočeve, odnosno od dana kada je rješenje kojim se utvrđuje njegova smrt postalo pravosnažno.

Odgovor na ovo pitanje zavisi od pravilnog utvrđenja i ocjene da li je tužitelj još 1991. g. podnio tužbu Osnovnom sudu u Mostaru za redukciju poklona, obzirom na odredbu člana 388. ZOO i činjenicu da je ostavitelj umro 7.11.1988. g..

Nižestepeni sudovi su se pozvali na odredbu člana 389. stav 2. ZOO, što je pogrešno jer se tom odredbom reguliše situacija kada tužitelj odustane od tužbe ili preduzete radnje, što ovdje nije slučaj. Naime, tužitelj nije odustao od tužbe (nije je povukao niti se po zakonu smatrala povučenom), već je tvrdio da su održane dvije rasprave i da zbog ratnih dešavanja postupak nije nastavljen, da je spis u ratu uništen zbog čega je tražio obnovu predmeta. Podnoseći 2.8.2010. g. zahtjev za obnovu predmeta, punomoćnik tužitelja advokat S. B., koji je u ime tužitelja podnio tužbu Općinskom sudu u Mostaru, u zahtjevu potvrđuje navode tužitelja i ukazuje na činjenicu da mu je kancelarija sa svom dokumentacijom „pokradena i odnesena“.

U zaključku Općinskog suda u Mostaru broj: 058-0-Su-1852/10 od 7.9.2010. g., kojim se odbija zahtjev tužitelja za obnavljanje postupka „nepoznatog broja iz 1991.“, sa zahtjevom koji se odnosi na ostvarenje prava na nužni nasljedni dio, potvrđena je činjenica da je „cjelokupna dokumentacija suda prije 1992. g. uništena tokom ratnih dejstava“.

Stoga, po ocjeni ovog suda, revizija osnovano ukazuje da je drugostepeni sud propustio da pravilno cijeni da li je tužitelj u roku iz člana 44. ZN podnio tužbu nadležnom sudu, sa

zahtjevom za redukciju poklona zbog povrede nužnog nasljednog dijela.

Revizija pravilno ukazuje da se drugostepeni sud, usvajajući prigovor zastarjelosti, zadovoljio formalnim pristupom jer je svoj stav zasnovao na činjenici da tužitelj "nije uspio za njega izdejstvovati pozitivnu odluku u postupku za obnavljanje spisa kod Općinskog suda u Mostaru" jer je njegov zahtjev odbijen, te da tužitelj nije dalje štitio svoje interese "propuštanjem izjavljivanja pravnog lijeka" (iako je u zaključku data pouka da nema pravo žalbe) ili "apelacije", propuštajući da suštinski objektivno cjeni istaknute navode i dokaze tužitelja u vezi činjenice da je blagovremeno podnio tužbu.

Time je, kako ovaj sud nalazi i revizija pravilno ukazuje, na tužitelja stavljen pretjeran teret da trpi posljedice ratnih dešavanja, uništenje arhiva spisa Općinskog suda u Mostaru i otuđenje predmeta iz kancelarije njegovog punomoćnika, a pri tome je utvrđeno da je preduzimao radnje u namjeri da obnovom postupka nastavi parnicu pred tim sudom.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 95 1 P 002458 17 Rev od 7.3.2018. g.)

<----->

ZASTARJELOST PRAVA NA ZAHTJEV ZA PREDAJU ZAOSTAVŠTINE

Član 142. stav 2. Zakona o nasljeđivanju („Službeni list SR BiH“ br. 7/80 i 15/80)

Pravo nasljednika da zahtjeva zaostavštinu prema nesavjesnom držaocu (posjedniku) ostavine, određen je rokom koji iznosi 20 godina, nezavisno od toga kad je nasljednik pretendent saznao za svoje pravo i držaoca ostavine.

Iz obrazloženja:

Tužiteljica je vanbračna kćerka ostavioca H.T. Vanbračno srodstvo se u pogledu nasljeđivanja izjednačuje sa bračnim srodstvom (član 5. stav 1. ZN). Prema odredbi člana 10. stav 1. ZN, zaostavštinu umrlog nasljeđuju prije svih njegova djeca i njegov bračni drug. Nasljednici bližeg nasljednog reda isključuju iz nasljedstva lica daljeg nasljednog reda (član 9. stav 3. ZN).

Dakle, kako ostavilac H.T. nije imao druge djece (osim tužiteljice) ni bračnog supružnika, nižestepeni sudovi nisu pogriješili kada su udovoljili tužbenom zahtjevu, između ostalog, i primjenom odredbe člana 133. ZN, prema kojoj zaostavština umrlog lica prelazi po sili zakona na njegove nasljednike u trenutku njegove smrti, te člana 36. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90, te „Službeni glasnik Republike Srpske, br. 38/93) – koji je bio na snazi u vrijeme smrti ostavioca, slijedom čega se, prema odredbi člana 344. stav 2. i člana 356. Zakona o stvarnim pravima („Sl. glasnik Republike Srpske“ broj 124/08, 3/09, 58/09, 95/11 i 60/15), primjenjuje u razrješenju ovoga spora – prema kojoj se pravo svojine na stvar stiče nasljeđivanjem u trenutku otvaranja nasljeđa na imovini umrlog, ako zakonom nije drukčije određeno.

Suprotno tvrdnjama revidentice, prvostepeni sud se bavio istaknutim prigovorom zastarjelosti i isti je odbio, istina, pogrešno se pozivajući na sada važeći Zakon o nasljeđivanju koji propisuje da pravo nasljednika da zahtjeva zaostavštinu ne zastarjeva.

Naravno, trebalo je, kako je ispravno uradio drugostepeni sud, primijeniti odredbu člana 142. ZN. Prema stavu 2. te zakonske odredbe, zastara zahtjeva, koji je upravljen prema nesavjesnom držaocu (posjedniku) ostavine, određen je rokom koji iznosi 20 godina, nezavisno od toga kad je nasljednik pretendent saznao za svoje pravo i držaoca ostavine. Drugostepeni sud je pozivom na ovu zakonsku odredbu odbio istaknuti prigovor zastare uz jasno, argumentovano i iscrpno obrazloženje zašto tužene smatra nesavjesnim držaocima predmetnih nekretnina. Zaključak o nesavjesnosti tuženih je temeljio u prvom redu na sadržaju sudske presude kojom je utvrđeno da je ostavilac H.T. biološki otac tužiteljice, te na

drugim provedenim dokazima uključujući i iskaze svjedoka i parničnih stranaka koje nije cijenio drugačije od prvostepenog suda, pa nije bilo potrebe za otvaranjem rasprave i njihovim ponovnim saslušanjem pred drugostepenim sudom.

Kod činjenice da je pravosnažnom sudskom odlukom utvrđeno da je tužiteljica vanbračna kćerka ostavioca H.T.; da su u postupku koji je prethodio donošenju takve odluke, saslušane svjedokinje (DŽ.T. i A.B.) i H. sestra Z. potvrdile postojanje vanbračne veze između ostavioca i majke tužiteljice (što znači da im je bilo poznato rođenje tužiteljice); da se Z. za života, u pismenom odgovoru na tužbu, izjasnila „prihvatam tužbeni zahtjev vanbračne kćeri T.H. B.M. i da nije tvrdila da za nju nije znala; da je kasnije njen suprug (tuženi F.M.) kao njen nasljednik i stranka, te punomoćnik njenih kćerki, izjavio da je neko pričao da H. ima kćerku, ali da to njih nije interesovalo; da tužena E.S. (takođe sestra H.), u pismenom očitovanju, nije rekla da nije znala da H. ima djete, nego da tužiteljicu ne poznaje niti ju je ikad srela – teško je povjerovati u tvrdnju revidentice da nije znala za postojanje tužiteljice i da je predmetnu imovinu držala kao savjesni posjednik. Ovo tim prije što i sama ističe da je sa bratom živjela u istom dvorištu i da su bili jako bliski, pa ako su za njegovu vezu sa majkom tužiteljice i za rođenje tužiteljice znali svjedoci saslušani u postupku u kojem je utvrđeno očinstvo, a po svemu sudeći i ostala H. a braća i sestre (u prilog ovakvom zaključku i okolnost da ostali tuženi nisu izjavljivali pravne ljerove, osim tužene H.T. koja je izjavila žalbu, ali ne i reviziju), ta činjenica nije mogla ostati nepoznata ni revidentici u tako maloj sredini kao što je G. u kojoj su svi (osim tužiteljice koja je odselila u R.) živjeli, do izbijanja ratnih sukoba.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 72 0 P 008309 17 Rev od 07.02.2018. g.)

<----->

UVEĆANJE NASLJEDNOG DIJELA SUPRUŽNIKA

Član 25. Zakona o nasljeđivanju

(„Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19)

Odluka suda o uvećanju nasljednog dijela bračnog supružnika ostavioca zavisi od ocjene da li on vlastitim radom ili iz naslijeđene odn. druge imovine može podmiriti osnovne životne potrebe.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 25. stav 1. ZN propisano je da, kada je supružnik koji nema nužnih sredstava za život pozvan na nasljeđe sa nasljednicima prvog ili drugog nasljednog reda, sud može na zahtjev supružnika odlučiti da supružnik naslijedi jedan dio onog dijela zaostavštine koji bi po zakonu trebalo da naslijede ostali nasljednici, a može odlučiti i da supružnik naslijedi cijelu zaostavštinu ako je ona tako male vrijednosti da bi njenom podjelom supružnik zapao u oskudicu.

Pri odlučivanju o zahtjevu za povećanje nasljednog dijela supružnika na račun ostalih nasljednika sud će uzeti u obzir sve okolnosti, a naročito imovinske prilike i sposobnosti za privređivanje supružnika, trajanje bračne zajednice, imovinske prilike ostalih nasljednika i njihovu sposobnost za privređivanje kao i vrijednost zaostavštine (stav 2. člana 25. ZN).

Nije sporno da su parnične stranke nasljednici pok. Đ.V. i da svakom od njih po pravu nasljeđa pripada po ½ dijela imovine. Tužiteljica na temelju odredbe člana 25. ZN tužbenim zahtjevom traži da se utvrdi da je ona nasljednica cijele zaostavštine suprug, pok. Đ. V., sa kojim je živjela u bračnoj zajednici, jer je poslije njegove smrti ostala bez sredstava za život i bilo kakvih prihoda.

Nasljedni dio supružnika može se uvećati na teret ostalih nasljednika samo ako je nasljednik bez nužnih sredstava za život, a imovina je tako male vrijednosti da bi njenom podjelom

supružnik zapao u oskudicu. Pri tome je potrebno cijeliti i imovinske prilike i sposobnost za privređivanje ne samo na strani supružnika, već i ostalih nasljednika.

Kod činjeničnog utvrđenja da tužiteljica prima penziju koju je naslijedila iza umrlog supruga Đ. V., koju je on ostvario kod Javnog Fonda ... u iznosu od 230,30 KM, koji je također bio korisnik i starosne penzije ostvarene u SR Nj., da vrijednost zaostavštine, prema navodima samih nasljednika u toku ostavinskog postupka, iznosi oko 50.000,00 KM, da je tuženi nezaposleno lice koje ne posjeduje nepokretnosti, da zajedno sa suprugom i dvoje djece živi u porodičnoj kući koja je vlasništvo supruginih roditelja, da su tuženi i njegova supruga nezaposleni, da vode brigu o maloljetnom djetetu koje boluje od autizma i da se izdržavaju od povremenih poslova tuženog kao i dohotka koji ostvaruju na ime tuđe njege za bolesno dijete, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužiteljica nije nasljednik bez nužnih sredstava za život i da vrijednost zaostavštine pok. Đ.V. nije mala da bi njenom podjelom tužiteljica zapala u oskudicu, te da se nisu ispunili uslovi za primjenu odredbe člana 25. ZN.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 87 0 P 020617 18 Rev od 13.09.2018. g.)

<----->

GUBITAK PRAVA NA NASLJEĐIVANJE SUPRUŽNIKA

Član 24. tačka v) Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik RS“, broj: 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19)

Ako je ostavilac izrazio posljednju volju da njegovim zakonskim nasljednicima ostavi samo nužni nasljedni dio, onda i nadživjelom supružniku, kao zakonskom nasljedniku, pripada nužni dio i pored činjenice da je njegova zajednica života sa ostaviocem trajno prestala, bilo usljed krivnje nadživjelog supružnika ili na osnovu sporazuma supružnika.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je utvrdio da je ostavilac M. M. umro 19.9.2010. g. i da su tužiteljice njegove zakonske nasljednice prvog nasljednog reda, i to: tužiteljica S. M.1. kao supruga, a tužiteljice S.M.2., S. M.3. i S.M.4 kao djeca, dok je tužena, sestra ostavioca, određena za testamentarnog nasljednika.

Iza ostavioca je pokrenut ostavinski postupak pod brojem ..., koji je rješenjem od g. prekinut i tužiteljice upućene na parnicu radi dokazivanja da tužiteljica S. M.1. ima pravo nasljeđa nužnog dijela, te da je njeno pravo nužnog dijela, kao i pravo ostalih tužiteljica, povrijeđeno testamentom ostavioca i ugovorom o poklonu koga je ostavilac 9.7.2010. g. zaključio sa tuženom.

Između stranaka nije sporno da je ostavilac pred notarskom službom u Š., dana ...g. dao „Javnu posljednju volju“, kojom se izjašnjava da se nalazi u postupku razvoda braka, da opoziva sve svoje dosadašnje odluke posljednje volje, te iskazuje volju da svi njegovi nasljednici koji su zaštićeni nužnim dijelom, „to znači moja (još) supruga i moji potomci budu svedeni na nužni dio“. Posljednjom izjavom volje ostavilac je odredio da testamentalni nasljednik „kvote koja preostaje na slobodno raspolaganje“ bude njegova „sestra J. R.“. Ostavilac je nakon date izjave posljednje volje, ugovorom o poklonu od g. broj: ..., dio nekretnina iz ostavinske mase poklonio tuženoj.

Prvostepeni sud posljednju izjavu volje ostavioca tumači na način da je on u momentu njenog sačinjavanja znao da je bračna zajednica prekinuta, ali da je „ svojoj supruzi priznao pravo na nužni nasljedni dio“. Na isti način posljednju volju ostavioca tumači u odnosu na ostale tužiteljice, apostrofirajući da su one u momentu faktičkog prekida bračne zajednice roditelja još uvijek bila djeca prema kojima je postojala zakonska obaveza izdržavanja (S.2 18. godina, S.3 15 godina, S4. 12. godina).

Prvostepeni sud cijeni da je tužena tvrdila da je isključiva krivica za faktički prekid bračne zajednice ponašanje tužiteljice S. M.1. „usljed konzumiranja alkohola i fizičkih napada“, ali da su ti navodi potvrđeni samo od njenog supruga M. R. i njene sestre J. B., čije iskaze nije mogao prihvatiti kao vjerodostojne zbog ličnih odnosa sa S. M.1. i njihove zainteresovanosti da tužiteljica ne uspije u svom tužbenom zahtjevu. Zbog toga prvostepeni sud zaključuje da „nije pouzdano utvrđeno čijom je krivicom došlo do prestanka bračne zajednice“.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužene i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepena odluka je pravilna.

Tužiteljice van sumnje spadaju u nužne nasljednike ostavioca (član 30. stav 1. ZN) i kao takve imaju pravo na dio zaostavštine kojim ostavilac ne može raspolagati i koji se naziva nužni dio (član 31. stav 1.). Taj dio, u odnosu na tužiteljice (supružnik i djeca) iznosi $\frac{1}{2}$ od onog dijela koji bi svakom pojedinom nasljedniku pripao po zakonskom redu nasljeđivanja (stav 2.). Veličina nasljednog dijela tužiteljica po osnovu zakona određena je članom 9. stav 2. ZN, što znači da nužni nasljedni dio svake od tužiteljica zasebno iznosi po $\frac{1}{8}$ dijela.

Odredbom člana 45. ZN, propisano je da smanjenje raspolaganja testamentom i vraćanje poklona kojim je povrijeđen nužni dio mogu tražiti samo nužni nasljednici, iz čega proizlazi njihova aktivna legitimacija u ovoj parnici.

Odredbom člana 24. tačka v) ZN, propisano je da supružnik nema pravo na nasljeđe „ako je njegova zajednica života sa ostaviocem bila trajno prestala njegovom krivicom ili u sporazumu sa ostaviocem“.

Odredba tačke v) člana 24. ZN predstavlja najizrazitiji primjer odstupanja od načela da nadživjelom bračnom supružniku, koji je u momentu smrti ostavioca bio sa njim u formalnom braku, pripada pravo nasljeđa. U slučaju ako se ostvare uslovi iz tačke v) navedenog člana, nadživjeli supružnik neće moći naslijediti ostavioca iako se u momentu smrti ostavioca nalaze u pravno postojećem i valjanom braku. Propisanom odredbom zakonodavac u suštini nalazi da je stvarno stanje bračnih odnosa supružnika mjerodavnije i važnije od formalne pravne valjanosti bračne zajednice.

Jasno je da faktički prekid bračne zajednice koji nema karakter trajnog prekida (npr. prekid nastao kratko prije smrti ostavioca), ne može imati za posljedicu gubitak prava nadživjelog supružnika na nasljeđivanje.

Prema zakonodavcu, samo trajni prestanak zajednice života ima za posljedicu gubitak prava nasljeđa, ako je do toga došlo usljed krivnje nadživjelog bračnog supružnika ili na osnovu njihovog zajedničkog sporazuma. „Argumentum a contrario“, trajni prestanak

zajednice života koji nije skrivio nadživjeli supružnik, a do odvojenog života nije došlo ni usljed sporazuma, nema za posljedicu gubitak prava nasljeđa od strane nadživjelog supružnika.

Međutim, ako je došlo do faktičkog trajnog prestanka zajednice života supružnika usljed toga što su oba supružnika kriva za taj prestanak, za nadživjelog bračnog supružnika to ima za posljedicu gubitak prava nasljeđivanja isto kao da je do tog prekida došlo usljed njegove krivice.

Tumačenjem posljednje volje ostavioca kojom jasno izražava namjeru da njegovi zakonski nasljednici budu „svedeni na nužni dio“, proizilazi da on nije svoje nužne nasljednike isključio iz nasljeđa (član 47. ZN). Time je ostavilac jasno pokazao namjeru da tužiteljica S. M.1., kao njegova supruga, bez obzira na činjenicu da su bračni odnosi trajno poremećeni duži vremenski period, ostvari zakonsko pravo nasljeđivanja, ali najviše do visine nužnog dijela.

Da je ostavilac imao namjeru da bilo koju od tužiteljica osujeti u pravu nasljeđivanja nužnog dijela, on je pri sačinjavanju izjave posljednje volje mogao to učiniti tako da navede da ih isključuje.

Posljednja izjava volje može se opozvati (član 123. stav 1. ZN) u cijelosti ili djelimično, kasnije sačinjenom izjavom (testamentom), što ostavilac nije učinio, pa je pravilan stav nižestepenih sudova da tužiteljice kao zakonske nasljednice imaju pravo na nužni nasljedni dio.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 85 0 P 051425 18 Rev od 20.06.2018.g.)

<----->

Povećanje nasljednog dijela bračnog druga

Član 23. Zakona o nasljeđivanju

**ODREDBA ČLANA 23. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU, KOJOM JE
REGULISANO POVEĆANJE NASLJEDNOG DIJELA BRAČNOG DRUGA
OSTAVIOCA, PRIMJENJUJE SE SAMO U SLUČAJU NASLJEĐIVANJA NA
OSNOVU ZAKONA, JER BRAČNI DRUG OSTAVIOCA NIJE OVLAŠTEN DA
TRAŽI POVEĆANJE NASLJEDNOG DIJELA PROTIV TESTAMENTARNOG
NASLJEDNIKA.**

Iz obrazloženja:

Osporenim prvostepenom presudom utvrđeno je da je sudskim testamentom iza umrlog Ajanović Osmana povrijeđen nužni nasljedni dio tužiteljice A. F., te se, shodno tome, smanjuje raspolaganje pomenutim testamentom i određuje se nužni nasljedni dio tužiteljici u procentualnom srazmjeru prema Zakonu o nasljeđivanju.

Na ovu presudu žalbu je blagovremeno uložila tužena iz svih žalbenih razloga navedenih u čl. 208. stav 1. ZPP-a sa prijedlogom da ovaj sud žalbu uvaži i ukine osporenu presudu i predmet vrati na ponovni postupak. U žalbi navodi da je vrijednost nasljeđene imovine bitna činjenica koja se morala provjeriti jer od toga zavisi odluka o uvećanju nasljednog dijela tužene u smislu odredbe čl. 23. Zakona o nasljeđivanju. Navodi da je sud trebao provesti sve predložene dokaze a tužena je mogla predočiti i druge relevantne dokaze u vezi sa povećanjem nasljednog dijela tužene, te je sud ovakvim postupanjem počinio povredu pravila postupka.

Također u žalbi navodi da prvostepeni sud nije izveo dokaze koje je tužena predložila u svome podnesku a da se ranije saslušanje parničnih stranaka odnosilo na okolnost dokazivanja tužbenih navoda tužiteljice. Ističe da tužena živi u veoma teškoj materijalnoj situaciji jer živi u trošnoj bosanskoj kući a zemlju ne može obrađivati budući da se ista nalazi u drugom selu udaljenom 4 km od njene kuće.

Odgovor na žalbu nije podnesen.

Nakon što je ispitao osporenu presudu u granicama navoda iz žalbe i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe čl. 221. ZPP-a, ovaj sud zaključio je slijedeće:

Žalba nije osnovana.

Prvostepeni sud je potpuno i pravilno utvrdio sve relevantne činjenice na osnovu dokaza koje su stranke predložile, te je donio ispravnu odluku kada je usvojio tužbeni zahtjev tužiteljice.

Neosnovani su žalbeni navodi tužene da je prvostepeni sud trebao cijeliti njenu materijalnu situaciju, kao i vrijednost ukupne imovine, te odlučiti da joj pripada cijela zaostavština u

smislu odredbe čl. 23. Zakona o nasljeđivanju. Naime, odredba čl. 23. Zakona o nasljeđivanju kojom je regulisano povećanje nasljednog dijela bračnog druga primjenjuje se samo u slučaju nasljeđivanja na osnovu zakona, tj. kada je bračni drug pozvan na nasljeđe sa nasljednicima prvog i drugog nasljednog reda a ne primjenjuje se u slučaju nasljeđivanja na osnovu testamenta. U konkretnom slučaju tužena je testamentarni nasljednik iza ostavitelja i testamentom je njoj ostavljena cjelokupna zaostavština iza ostavitelja, te ona u ovakvoj situaciji ne može tražiti povećanje nasljednog dijela na osnovu čl. 23. Zakona o nasljeđivanju. Dakle, u konkretnom slučaju nije bilo ni potrebe da prvostepeni sud utvrđuje da li su ispunjeni uslovi čl. 23. stav 2. Zakona o nasljeđivanju. Također, prvostepeni sud je pravilno utvrdio da je tužiteljica zakonski nasljednik iza ostavitelja, te da je testamentom od 20.09.1995. g. povrijeđen njezin nužni nasljedni dio, pa je pravilnom primjenom odredbe čl. 29. Zakona o nasljeđivanju usvojio tužbeni zahtjev tužiteljice.

Na osnovu iznesenog, a u smisu odredbe čl. 226. Zakona o parničnom postupku, valjalo je žalbu tužene odbiti i potvrditi prvostepenu presudu.

(Presuda Kantonalnog suda u Novom Travniku, broj: GŽ-278/05. od 23.03.2006. g).

<----->

Nužni nasljedni dio

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Prnjavoru broj 78 0 P 000669 06 P od 16.12.2010. g. utvrđeno je da je sudskim testamentom od 25.10.2002. g. povrijeđen nužni nasljedni dio tužitelja, pa je tužena kao testamentarni nasljednik dužna da trpi smanjenje testamentarnog nasljeđivanja do visine tužiteljevog nužnog dijela, te da tužitelju naknadi troškove spora u iznosu od 2.865,00 KM.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjoj Luci broj 78 0 P 000669 11 GŽ od 11.11.2011. g. žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tužena revizijom pobija drugostepenu presudu zbog pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se obje nižestepene presude ukinu odnosno preinače tako što bi se tužbeni zahtjev odbio.

Odgovor na reviziju nije podnesen. Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je tužbeni zahtjev da se utvrdi da je testamentom pok. Lj.R. povrijeđen nužni nasljedni dio tužitelja kao zakonskog nasljednika testatora.

Odlučujući o osnovanosti tužbenog zahtjeva nižestepeni sudovi su utvrdili slijedeće činjenično stanje: 1. da je tužena majka tužitelja; 2. da je otac tužitelja Lj.R. dana 25.10.2002. g. sačinio sudski testament kojim je cjelokupnu imovinu ostavio svojoj supruzi tj. tuženoj; 3. da tužitelj nije bio u prisnim i srdačnim odnosima sa roditeljima, a naročito sa tuženom, što je posljedica činjenice da je u ranom djetinjstvu bio lišen roditeljske ljubavi i pažnje; 4. da je tužiteljev mlađi brat R.poginuo 24.8.2001. g. i da su od tada pogoršani odnosi između tužitelja i njegovih roditelja; 5. da se tužitelj u januaru 2005. g. oženio djevojkom poginulog brata, sa čime su se njegovi roditelji saglasili; 6. da tužitelj ima vlastito preduzeće i da je situiran; 7. da su i roditelji tužitelja bili situirani pa da tužitelj nije imao obavezu da ih izdržava; 8. da je otac tužitelja dana 21.02.2005. g. sačinio pismo u kojem je tužitelja isključio iz naslijeđa, a koje pismo nikada nije poslato tužitelju; 9. da je otac tužitelja umro u februaru 2006. g..

Polazeći od ovih utvrđenja nižestepeni sudovi su, pozivom na odredbe članova 10., 28. st. 1., 29., 45., 46., 66., 68. i 129. Zakona o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH" broj 7/80 i 15/80, dalje: ZN), usvojili tužbeni zahtjev jer su zaključili da se u konkretnom slučaju nisu ostvarili uslovi za isključenje tužitelja iz naslijeđa odnosno da nema osnova za isključenje tužitelja iz naslijeđa.

Tužena neosnovano osporava činjenične i pravne zaključke nižestepenih sudova.

Po ocjeni ovog revizijskog suda, nižestepeni sudovi su pravilno sudili kada su utvrdili da tužitelj ima pravo na nužni dio naslijeđa iza svog oca, jer se isti nije teže ogriješio prema ocu odnosno nije teže povrijedio zakonske i moralne obaveze prema ocu, slijedom čega se ne može isključiti iz naslijeđa.

Norme nužnog nasljednog prava su imperativnog karaktera i uvedene su radi ograničavanja potpune slobode i samovolje raspolaganja ostavinom. Krug nužnih nasljednika je ograničen samo na najbliže srodnike ostavitelja.

Tužitelj je sin ostavitelja Lj.R., pa je njegov nužni nasljednik (član 28. st. 1. ZN) i kao takav može tražiti nužni dio (član 29. st. 2. ZN).

Isključenje iz nasljedstva nasljednika koji ima pravo na nužni dio mora se učiniti u testamentu. U konkretnom slučaju je ostavitelj u pismu, sačinjenom par godina nakon testamenta, dao izjavu o isključenju tužitelja iz njegovog naslijeđa. Ovu pismenu izjavu su nižestepeni sudovi pravilno tretirali kao valjanu jer je sačinjena u propisanoj zakonskoj formi potrebnoj za valjanost testamenta (svojeručnog).

Pravni institut isključenja iz nasljedstva se razlikuje od instituta nedostojnosti za nasljeđivanje (član 129. ZN). Nužni nasljednik nema pravo na nužni dio ako je opravdano isključen iz naslijeđa (član 45. ZN).

Ostavitelj Lj.R. je testamentom tuženoj ostavio svu svoju imovinu, a tužitelja, svog zakonskog nasljednika koji inače ima pravo na nužni dio, je izostavio u tom raspolaganju imovinom. Tužitelj kao nužni nasljednik traži smanjenje raspolaganja testamentom zbog povrede nužnog dijela.

Tužena u reviziji ponavlja navode date tokom postupka da je tužitelj nedostojan za nasljeđivanje jer se teže ogriješio o moralne obaveze prema ostavitelju.

Nižestepeni sudovi su pravilno konstatovali da je u pismu napisanom u februaru 2005. g., nakon što se tužitelj oženio sa djevočkom poginulog brata, ostavitelj neosnovano isključio tužitelja iz nasljedstva, tim prije što on nije u ranije sačinjenom testamentu izrazio volju da tužitelja isključi iz naslijeđa niti je odredio da je on nedostojan za nasljeđivanje.

Razlog nedostojnosti za nasljeđivanje kao i razlog za isključenje iz nasljedstva mora biti pouzdano utvrđen. U konkretnom slučaju nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da se činjenica što odnos tužitelja prema roditeljima nije bio prisan i srdačan već uzdržan i hladan (naročito prema majci tj. tuženoj) ne može tretirati kao teže kršenje moralnih obaveza prema ocu kao ostavitelju. Pri tome su sudovi pravilno uočili da je odnos tužitelja prema roditeljima bio uslovljen i njegovim uspomenama iz djetinjstva, kada je bio lišen roditeljske ljubavi i pažnje (jedan dio djetinjstva je čak proveo u prihvatilištu za djecu), što roditeljima nikada nije oprostio.

Nisu osnovani revizioni prigovori tužene da su postupci tužitelja (htio se vjenčati na groblju gdje je sahranjen njegov mlađi brat i to na godišnjicu bratove smrti, htio je uzeti ženino prezime, nije posjetio oca koji je bio na samrti) takve prirode da ga diskvalifikuju kao nasljednika. Naime, tužitelj nikad nije učinio ono što je govorio (svadbu nije organizovao na groblju, nikad nije promijenio prezime, nije izbrisao svoje ime sa bratovog nadgrobnog

spomenika). Ostavitelj je imao primjedbe na njegovo ponašanje, koje je ponekad bilo i drsko. Tužitelj sa roditeljima nikad nije uspostavio odnos međusobnog poštovanja i tolerancije, ali je sa pok. bratom imao takav odnos. Tužitelj je od rane mladosti živio samostalno, bez ikakve pomoći i podrške roditelja, a i prije bratovljeve pogibije je rijetko posjećivao roditelje. Međutim, sve ove okolnosti ne opravdavaju isključenje tužitelja iz naslijeđa u smislu člana 45. st. 1. tačka 1. ZN.

Zbog svega iznijetog valjalo je na osnovu člana 248. Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09) riješiti kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 78 0 P 000669 12 Rev od 21.03.2013.g.)